

UTREDNING BARNEHAGESTRUKTUR 2025

Grimstad

Innhold

1. Innledning	2
1.1 Avgrensing	3
1.2 Prosess, forankring og medvirkning.....	3
2. Sammendrag.....	4
3. Barnehagens samfunnsmandat	5
3.1 Lov om barnehager (Barnehageloven) og dens forskrifter	6
3.1.1 Årsplan – lokal forankring og tilpasning.....	7
3.2 Kvalitet i barnehagen.....	7
3.2.1 Økonomi og bemanning i barnehagen- en forutsetning for kvalitet.....	8
3.2.2 Faktiske forhold i barnehagen	8
3.2.3 Kompetanse og videreutdanning.....	9
3.2.4 Kommunebilde Barnehage Grimstad kommune høst 2025	10
3.3 Små og store barnehager – betydning for kvalitet, organisering og beredskap	12
4. Rett til plass og opptak i barnehagene	13
4.1. Rett til barnehageplass (Barnehageloven, 2005, § 16)	13
4.1.2 Barn uten lovfestet rett til barnehageplass.....	13
4.2 Opptak.....	14
4.2.1 Samordnet opptaksprosess.....	14
4.2.1 Hovedopptaket 2025 Grimstad kommune	16
5. Barnehagestrukturen i Grimstad 2025	17
5.1 Barnehager i Grimstad kommune – Fakta oversikt per sone	19
5.1.1 Kapasitet per 1.09.2025	20
5.2 Medvirkning og innspill fra barnehagene	22
5.2 Drift- og eierformer av barnehagene i Grimstad – et mangfoldig landskap	25
6. Prognose av fremtidige behov	26
6.1 Prognoser for Grimstad kommune	26
6. 2 Analyse av prognoser for barnehagebehov	28
7. Økonomi	30
7.1 Det nasjonale finansieringssystemet.....	30
7.1.1 Forskrift om tilskudd til private barnehager	30
7.1.2 Fremtidige økonomiske forventninger for barnehagesektoren	31

7.2 Økonomisk kompleksitet og lokale konsekvenser	32
8. Konsekvensanalyse av dagens barnehagestruktur	33
8.1 Konsekvensanalyse	34
8.3 Rett til barnehageplass	35
8.4 Hvordan påvirker strukturen kvalitet og drift i barnehagene	36
8.4.1 Geografisk plassering, muligheter, begrensinger og tilgjengelighet	36
8.4.2 Krav til kvalitet – uavhengig av størrelse og drift/eierform	37
8.4.3 Kvalitet og bemanning	38
8.5 Økonomiske konsekvenser.....	38
8.5 Oppsummering av konsekvens analysen.....	39
9. Rutiner og tiltak ved nedleggelser (Beredskapsplan)	40
9.1 Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS).....	40
9.2 Organisering og ansvar	41
9. 3 Tiltak for å sikre retten til barnehageplass §16	42
10. Avslutning	43
10.1 Strategiske anbefalinger	44
10.2 Barnets beste vurdering.....	45
11 . Litteraturliste	46

1. Innledning

Grimstad kommune står overfor viktige strategiske valg knyttet til barnehagestrukturen. Økende behov for barnehageplasser, demografiske endringer, økonomiske rammer og krav til kvalitet gjør det nødvendig å vurdere hvordan dagens struktur møter fremtidens utfordringer. Denne utredningen skal gi et helhetlig og kunnskapsbasert grunnlag for politiske og administrative beslutninger om organisering, kapasitet og kvalitet i barnehagetilbudet.

Utredningen skal ikke reise den prinsipielle problemstillingen om offentlig versus privat drift av barnehager. Den skal derimot tydeliggjøre kommunens ansvar som forvaltningsmyndighet, og vise hva som skiller det offentlige ansvaret fra det private. Dette inkluderer kommunens plikt til å oppfylle barnehagelovens bestemmelser, sikre retten til barnehageplass, og ivareta kvalitet, likeverdighet og rettssikkerhet i tilbudet – uavhengig av driftsform.

Formålet med utredningen er å:

- Sikre at Grimstad kommune oppfyller sine forpliktelser etter barnehageloven og tilhørende forskrifter, og ivaretar barnets beste i alle vurderinger.
- Vurdere dagens barnehagestruktur i Grimstad kommune med hensyn til kapasitet, kvalitet, økonomi og geografisk tilgjengelighet.
- Identifisere utfordringer og muligheter knyttet til drift og organisering av barnehagene – både kommunale og private.
- Foreslå tiltak og strategiske grep som kan sikre driften av en fremtidsrettet barnehagestruktur, med tilstrekkelig kapasitet og høy kvalitet.
- Utarbeide en beredskapsplan for å håndtere eventuelle nedleggelser eller kapasitetsendringer, særlig blant private aktører.

1.1 Avgrensning

Denne utredningen tar utgangspunkt i dagens barnehagestruktur i Grimstad kommune, og har som mål å gi et solid beslutningsgrunnlag for en langsiktig organisering av barnehagetilbudet. Utredningen omfatter både kommunale og private barnehager, kommunen som forvaltningsmyndighet og vurderer strukturens evne til å møte kommunens plikter etter barnehageloven, samt behovet for kvalitet, kapasitet og økonomisk bærekraft.

Følgende problemstillinger ligger til grunn for avgrensningen:

- Hvordan kan Grimstad kommune sikre tilstrekkelig barnehagedekning som innfrir retten til barnehageplass etter § 16 i barnehageloven?
- Hvordan skal kommunen forholde seg til behovet for barnehageplasser for barn som ikke har lovfestet rett?
- På hvilken måte kan kommunen sikre forutsigbar og stabil drift i barnehagene, slik at kvaliteten opprettholdes?
- Hvilke økonomiske konsekvenser følger av dagens struktur, og hvordan påvirker dette kommunens handlingsrom?
- Hvordan kan kommunen håndtere kapasitetsendringer dersom private aktører velger å avvikle driften?

1.2 Prosess, forankring og medvirkning

Utredningen er forankret i gjeldende lover og forskrifter, og bygger på nasjonale styringsdokumenter, relevant forskning og lokale data. Den er utarbeidet i tråd med

kommunestyrets vedtak 25/997 den 6.03.25, og har vært gjenstand for bred involvering og medvirkning.

Prosessen har inkludert:

- Sammenligning med kommuner i samme KOSTRA-klasse og nabo kommuner for å vurdere struktur og drift.
- Innhenting av innspill fra private barnehager, både gjennom deltakelse i arbeidsgruppe og via digitale spørreskjema (Forms).
- Bruk av data fra Vigilo, Utdanningsdirektoratet og SSB for å analysere befolkningsutvikling, barnehagedeltakelse og prognoser.
- Forankring i kommuneplanens målsettinger og FNs bærekraftsmål, med særlig vekt på god utdanning, likestilling og bærekraftige lokalsamfunn.
- Høring

Medvirkning fra både kommunale og private aktører har vært viktig for å sikre et helhetlig og realistisk bilde av dagens situasjon og fremtidige behov. Utredningen legger til rette for videre dialog og politisk behandling.

2. Sammendrag

Grimstad kommune står overfor viktige strategiske valg knyttet til barnehagestrukturen. Utredningen har som formål å gi et helhetlig og kunnskapsbasert grunnlag for politiske og administrative beslutninger om organisering, kapasitet og kvalitet i barnehage tilbudet. Kommunen har en sårbar struktur med lav andel kommunale plasser (ca. 20 %) og høy andel private (ca. 80 %), noe som begrenser styringsmulighetene og øker risikoen ved nedleggelse.

Dagens situasjon viser at Grimstad har tilstrekkelig kapasitet til å oppfylle retten til barnehageplass for barn med lovfestet rett, men det er et betydelig press på plassene for de yngste barna. Ventelister og økende etterspørsel, drevet av høyere deltakelse, tilflytting og redusert foreldrebetaling, skaper utfordringer. Prognoser indikerer et stabilt eller svakt økende behov, med topper på våren og ledig kapasitet etter hovedopptaket.

Utredningen peker på flere utfordringer: økonomisk sårbarhet hos private aktører, lavere tilskuddssatser enn forventet, høyt sykefravær og bemanningsutfordringer, samt geografisk spredning som gir økte kostnader og begrenset fleksibilitet. Små barnehager gir trygghet og nærhet, men er mer sårbare økonomisk og driftsmessig. Store barnehager gir faglig bredde og robusthet, men krever tydelig ledelse og struktur.

Anbefalte strategiske grep inkluderer, bygging av ny barnehage i Hausland (sone Øst) og vurdering av ny barnehage i vekstområder, etablering av lokal forskrift for løpende

opptak, økt andel kommunale plasser for å redusere sårbarhet, og utarbeidelse av en beredskapsplan for nedleggelser. Kommunen må planlegge for både topper og bunner i behovet, sikre fleksibilitet og forutsigbarhet, og ivareta barnets beste i alle beslutninger.

3. Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen er en av de første offentlige institusjonene barnet møter, og den har et bredt samfunnsmandat som strekker seg langt utover det pedagogiske. Den skal bidra til sosial utjevning og inkludering, fremme likestilling og mangfold, støtte foreldres yrkesdeltakelse og livsmestring, og være en arena for tidlig innsats og forebygging. Barnehagen er ikke bare et sted der barn oppholder seg – den er en aktiv deltaker i barnets utvikling og i familiens liv. Når foreldre kommer med sin ettåring til barnehagen for første gang, står de ofte i en overgangsfase preget av både forventning og usikkerhet. Barnehagen har da en unik mulighet til å møte familien med trygghet, varme og profesjonell støtte. Gjennom de daglige møtene ved levering og henting – to ganger om dagen – kan barnehagen utøve uformell foreldrestøtte og veiledning. Disse korte samtalene gir rom for å dele observasjoner, bekrefte barnets trivsel og utvikling, og bygge tillit mellom hjem og barnehage.

Barnehagen som organisasjon er derfor i en særstilling. Den har både den faglige kompetansen og den relasjonelle nærheten som trengs for å støtte barn og foreldre i hverdagen. I kraft av sin posisjon og sitt mandat er barnehagen en nøkkelaktør i arbeidet med å skape et mer inkluderende og trygt samfunn.

Barnehagen har et bredt og verdibasert samfunnsmandat. Den skal fremme trivsel, omsorg, lek, læring og danning i et helhetlig perspektiv, og bidra til sosial utjevning og livslang læring (Kunnskapsdepartementet, 2017). Den norske barnehagetradisjonen bygger på en forståelse av barn som kompetente individer med rett til å bli sett, hørt og tatt på alvor. I denne tradisjonen er lek, omsorg, læring og danning ikke separate elementer, men integrerte og likeverdige deler av barnehagens pedagogiske praksis (St.meld. nr. 41, 2008–2009). Lek er barnets egen uttrykksform og en sentral arena for utvikling, utforskning og sosial kompetanse. Omsorg handler om å møte barnets behov for trygghet og tilknytning, og er en forutsetning for læring. Læring skjer i hverdagslige situasjoner, gjennom relasjoner og erfaringer, og danning handler om å utvikle identitet, verdier og evne til refleksjon. Barnehagen skal være en arena der barn får mulighet til å utvikle seg som hele mennesker – i samspill med andre og i møte med verden (Ødegaard, 2011).

I tråd med barnehageloven § 3 har barn rett til medvirkning i barnehagens daglige virksomhet og i saker som angår dem selv. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet, og hva som er best for barnet skal alltid være et grunnleggende hensyn (Utdanningsdirektoratet, 2021). Dette er også forankret i

Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12, som understreker barnets rett til å bli hørt og til å delta i beslutninger som angår dem (UNICEF, 1989).

Barnehagen er dermed ikke bare en pedagogisk institusjon, men også en rettighetsarena. Barns medvirkning er en rettighet, ikke en metode, og barnehagen har et ansvar for å tilrettelegge for at alle barn – uavhengig av alder, språk eller uttrykksform – får mulighet til å påvirke sin hverdag (Utdanningsdirektoratet, 2021).

I tillegg er barnehagen en viktig aktør i arbeidet med FNs bærekraftsmål, særlig:

- Mål 4: God utdanning – Barnehagen legger grunnlaget for inkluderende og rettferdig kvalitetsutdanning.
- Mål 3: God helse og livskvalitet – Trygge barnehagemiljøer fremmer barns psykiske og fysiske helse.
- Mål 5: Likestilling mellom kjønnene – Barnehagen motvirker stereotyper og fremmer likeverd.
- Mål 10: Mindre ulikhet – Tidlig innsats utjevner sosiale forskjeller og gir alle barn like muligheter (United Nations, 2015).

Kvalitet i barnehagen handler derfor om mer enn strukturelle forhold – det handler om relasjoner, verdier, rettigheter og helhetlig pedagogisk praksis.

3.1 Lov om barnehager (Barnehageloven) og dens forskrifter

Barnehageloven (LOV-2005-06-17-64) regulerer barnehagens virksomhet og er styrende for både kommunale og private barnehager. Loven fastsetter barnehagens formål, innhold, organisering og ansvar, og gir føringer for hvordan barnehagen skal ivareta barnets beste, medvirkning og rett til plass. Den er supplert av forskrifter, blant annet rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, som konkretiserer krav til pedagogisk praksis og kvalitet.

Rammeplanen for barnehagen er en forskrift til barnehageloven og gir nasjonale føringer for barnehagens innhold og oppgaver. Den beskriver barnehagens verdigrunnlag, formål og pedagogiske praksis, og legger vekt på en helhetlig tilnærming der lek, omsorg, læring og danning ses i sammenheng (Kunnskapsdepartementet, 2017). Rammeplanen tydeliggjør barnehagens samfunnsmandat: å ivareta barnas behov i samarbeid med hjemmet, og å fremme allsidig utvikling, demokrati og medvirkning.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som bygger på respekt for barndommens egenverdi og barns rett til medvirkning, slik det er nedfelt i Barnehageloven § 1 og § 3.

3.1.1 Årsplan – lokal forankring og tilpasning

Alle barnehager skal utarbeide en årsplan som konkretiserer hvordan rammeplanens mål og innhold skal realiseres lokalt. Årsplanen skal være et verktøy for planlegging, vurdering og utvikling av barnehagens pedagogiske arbeid, og skal vedtas av samarbeidsutvalget i den enkelte barnehage (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Årsplanen gir rom for lokal tilpasning og skal ta hensyn til barnehagens profil, barnas behov, foreldrenes ønsker og lokale forhold. Den skal også bidra til å sikre barnas rett til medvirkning og gi innsyn i barnehagens innhold og praksis for foreldre og samarbeidspartnere.

3.2 Kvalitet i barnehagen

Kvalitet i barnehagen er et sammensatt og verdibasert begrep som favner både strukturelle og prosessuelle forhold. Det handler om hvordan barnehagen organiseres, bemannes og ledes – men også om hvordan barn møtes, inkluderes og utvikler seg i hverdagen. I norsk barnehagetradisjon er kvalitet nært knyttet til en helhetlig tilnærming til lek, omsorg, læring og danning, og til barnets rett til medvirkning og trygghet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Den mest omfattende forskningen som er gjort på kvalitet i norske barnehager er GOBAN – God barnehage for barn i Norge, ledet av Universitetet i Stavanger og OsloMet. GOBAN har gjennom observasjoner og analyser av barnehager over hele landet identifisert de viktigste faktorene som kjennetegner barnehager med høy kvalitet (Alvestad et al., 2019; UiS, 2025).

GOBANs viktigste funn om kvalitet:

- Kompetanse hos personalet: Barnehagelærere med faglig trygghet og utdanning er avgjørende for barns utvikling og trivsel.
- Stabilitet og kontinuitet: Lav turnover og fravær gir trygghet og forutsigbarhet for barna.
- Godt samspill og kommunikasjon: Voksne som er tilstedeværende, lyttende og engasjerte fremmer barnas språkutvikling og sosiale kompetanse.
- Små grupper og tilpasset organisering: Aktiviteter i mindre grupper gir rom for individuell oppfølging og utforskende samtaler.
- Profesjonell entusiasme og godt samarbeid: Et engasjert personale som samarbeider internt og med foreldre og eksterne aktører, skaper et godt barnehagemiljø.

GOBAN viser også at det er store kvalitetsforskjeller mellom barnehager, og at systematisk kompetanseutvikling og ledelse er nøkkelen til å løfte kvaliteten. Studien anbefaler å styrke didaktisk kompetanse, inkludere alle barn i lek og samspill, og jobbe aktivt med mangfold og likestilling. Disse funnene henger tett sammen med utfordringer

knyttet til bemanning og sykefravær. Derfor må kvalitet ses i sammenheng med kommunens evne til å sikre kompetente, stabile og tilstrekkelig bemannede barnehager.

3.2.1 Økonomi og bemanning i barnehagen- en forutsetning for kvalitet

Den viktigste ressursen i barnehagen er de ansatte. Økonomi påvirker kvaliteten både på makronivå (struktur, kapasitet, tilskudd) og mikronivå (samspill, trygghet, pedagogisk innhold). Derfor må økonomi og kvalitet ses i sammenheng. Barnehagen er definert som en pedagogisk virksomhet i barnehageloven § 2, og skal organiseres slik at den fremmer barnets beste, trygghet, trivsel og utvikling. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017) konkretiserer dette ved å stille krav til bemanning, kompetanse og organisering.

Lovpålagte krav til bemanning:

Barnehageloven § 18 slår fast at bemanningen skal være tilstrekkelig til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Dette innebærer:

- Bemanningsnorm: Minst én ansatt per tre barn under tre år, og én per seks barn over tre år
- Pedagognorm: Minst én barnehagelærer per syv barn under tre år, og én per 14 barn over tre år
- Krav til vikar ved fravær: En ny veileder fra Kunnskapsdepartementet (2025) presiserer at det skal settes inn vikar ved fravær, og at bemanningen skal være tilstrekkelig gjennom hele barnehagedagen.

Disse faktorene er direkte påvirket av økonomiske rammer. Når økonomien er stram, blir det vanskeligere å opprettholde bemanningsnormer, investere i kompetanseutvikling og sikre stabile arbeidsforhold.

Økonomiske forhold i barnehagesektoren blir ytterligere redegjort for i kap 6,

3.2.2 Faktiske forhold i barnehagen

Barnehageloven § 18 og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver slår fast at bemanningen skal være tilstrekkelig til å sikre en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet – gjennom hele barnehagens åpningstid. Dette innebærer at normen for antall ansatte må være oppfylt til enhver tid, også ved fravær, møter og pauser.

I en ny studie publisert av professor Karin Hognestad (2025) ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), ble faktisk bemanning kartlagt i 20 barnehageavdelinger i én kommune. Studien viser et alvorlig gap mellom bemanningsnormen og den faktiske tilstedeværelsen av ansatte:

- Avdelinger med barn under tre år oppfyller aldri bemanningsnormen, selv med styrket bemanning.
- Avdelinger med barn over tre år oppfyller normen kun i to timer per dag – mellom kl. 09 og 11 – og da bare ved ekstra bemanning.
- Morgen og ettermiddag er de mest sårbare tidspunktene, med færrest ansatte til stede – nettopp når barn leveres og hentes, og når behovet for trygghet og omsorg er størst

Sykefravær i barnehagene- nasjonalt og lokalt

Sykefravær blant ansatte i barnehager er en vedvarende utfordring med betydelige konsekvenser for kvaliteten i tilbudet. Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) var det legemeldte sykefraværet i barnehagesektoren 10,3 prosent i 1. kvartal 2025, nesten dobbelt så høyt som gjennomsnittet for alle næringer (6,1 %). Offentlige barnehager hadde et sykefravær på 10,7 %, mens private lå på 9,8 %.

Sykefraværet er høyest blant ansatte i alderen 25–39 år, og særlig blant dem som jobber direkte med barna. Forskning viser at høyt fravær kan føre til redusert kontinuitet, mindre stabilitet for barna og økt belastning på øvrige ansatte. Dette påvirker barnas trygghet og trivsel, og kan svekke relasjonene mellom barn og voksne – noe som igjen kan ha negativ innvirkning på barns utvikling og læringsresultater senere i skoleløpet.

I Grimstad kommune er det rapportert om sykefravær på rundt 10 %, og kommunen har iverksatt tiltak som blant annet Grimstad-modellen, med «Leder før lege» for å redusere fraværet gjennom tidlig dialog mellom leder og ansatt. Sykefravær må ses i sammenheng med barnehagens evne til å opprettholde kvalitet og ivareta barnets beste.

3.2.3 Kompetanse og videreutdanning

Grimstad kommune har i flere år hatt et aktivt samarbeid med Universitetet i Agder (UiA) og andre aktører i UH-sektoren for å styrke kompetansen i barnehagene. Dette inkluderer videreutdanning i spesialpedagogikk, barnehageledelse og veiledning av nyutdannede, samt deltakelse i profesjonelle læringsfellesskap. Kommunen har også deltatt i nasjonale satsinger som Kompetanse for fremtidens barnehage og Kompetanse for kvalitet, som har bidratt til økt faglig nivå og bedre kvalitet i barnehagene.

I tråd med anbefalingene fra NOU 2022:13, bør Grimstad videreutvikle et lokalt system for kompetanse- og karriereutvikling, som gir ansatte mulighet til faglig utvikling gjennom hele yrkeslivet. Dette vil styrke kvaliteten i barnehagene og gjøre sektoren mer attraktiv som arbeidsplass.

Private barnehager står fritt til å organisere kompetanseutvikling etter egne prioriteringer og ressurser. Noen har egne opplæringsprogrammer, interne fagplaner og samarbeid

med eksterne aktører. Flere private barnehager i Grimstad har utviklet egne fagprofiler og satsingsområder, som inkluderer kompetanseheving innen naturfag, språkstimulering eller relasjonsledelse. Enkelte kjedebarnhager har også tilgang til nasjonale opplæringsprogrammer og digitale læringsplattformer.

Samtidig deltar mange private barnehager i Grimstad i kommunens felles kompetansetiltak, og har vært aktive i innspillsprosesser knyttet til denne utredningen. Dette viser at det finnes et potensial for videre samarbeid mellom kommunale og private aktører, særlig innen felles satsinger på kvalitet, inkludering og spesialpedagogisk kompetanse.

3.2.4 Kommunebilde Barnehage Grimstad kommune høst 2025

Kommunebildet for Grimstad kommune bygger på oppdaterte tall fra 2024 og viser tydelig hvordan tett og målrettet oppfølging fra både Grimstad kommune som lokal barnehagemyndighet og Statsforvalteren har bidratt til kvalitetsutvikling i barnehagesektoren. Grimstad har iverksatt lavterskeltilbud med pedagogisk veiledning for å styrke barnehagenes kompetanse innen spesialpedagogikk. Dette har gitt positive utslag, blant annet ved at andelen barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp har gått noe ned – fra 3,8 % til 3,5 %, i tråd med nasjonale tall.

Kommunebilde høsten 2025 Barnehage

Vurdering: God

Grimstad har et variert barnehagetilbud med høy barnehagedeltakelse og stabile barnehagemiljøer. Kommunen deltar aktivt i det regionale samarbeidet i Østre Agder, som bidrar til felles læring, erfaringsdeling og kvalitetsutvikling. Barnehagemyndigheten fremstår som bevisst sitt ansvar og arbeider systematisk med veiledning, oppfølging og tilsyn.

Samtidig har kommunen et utfordringsbilde som preges av en høy andel private barnehager, noe som stiller krav til tydelig rolleforståelse, tillit og god dialog mellom kommunen og eierne. Endringer i regelverket for finansiering av private barnehager vil kunne gjøre forvaltningen mer kompleks og ressurskrevende.

Grimstad ligger noe under landsgjennomsnittet i barnehagedeltakelse, særlig blant de yngste og minoritetsspråklige barna, og må ha oppmerksomhet på tiltak som fremmer deltakelse og inkludering.

Kravet til uavhengighet mellom eier- og myndighetsrollen, sammen med stram kommuneøkonomi og små fagmiljø, kan begrense kapasitet og handlingsrom i oppfølgingen av sektoren.

Samlet vurderes Grimstad til god. Kommunen har tydelige strukturer, et aktivt regionalt samarbeid og forutsetninger for å opprettholde et barnehage tilbud med god kvalitet også fremover.

Styrker og muligheter

Grimstad har et mangfoldig barnehage tilbud med høy dekningsgrad og mange etablerte private aktører. Gjennom Østre Agder-samarbeidet har kommunen tilgang til felles kompetansetiltak, faglige nettverk og erfaringsutveksling på tvers av kommunene. Samarbeidet involverer barnehageeiere, ansatte, barnehagemyndigheten og PP-tjenesten, og gir et godt grunnlag for samordning og utvikling av kvalitet i både kommunen og regionen.

Grimstad kommune har egen plan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, med nulltoleranse for mobbing og krenkelser. Barnehagene skal handle raskt og riktig dersom et barn ikke har det trygt og godt. Kommunen har retningslinjer som bygger på barnehagelovens krav om barns rett til medvirkning, og skal sikre at barn blir hørt i saker som angår dem.

Svakheter og utfordringer

Grimstad ligger noe under landsgjennomsnittet i barnehagedeltakelse, særlig blant de yngste og minoritetsspråklige barna. Det kan være behov for mer målrettet informasjon og innsats for å øke deltakelsen i enkelte områder.

Den store andelen private barnehager gir en sammensatt eierstruktur og stiller krav til tydelig samhandling mellom kommunen som barnehagemyndighet og de private eierne. Regelverket og forvaltningen av tilskuddene til private barnehager er krevende og krever åpenhet og god dialog mellom kommunen og eierne.

Framtidsbildet - bærekraft og handlingsrom

Grimstad har et mangfoldig barnehage tilbud og deltar aktivt i Østre Agder-samarbeidet, som gir faglig støtte og arenaer for kompetanseutvikling.

Varslede endringer i regelverket for finansiering av private barnehager vil gi kommunene større ansvar for beregning og fordeling av tilskudd. Dette kan gjøre forvaltningen mer krevende og stiller krav til tydelig rolleforståelse og god dialog mellom kommunen og barnehageeierne.

Stram kommuneøkonomi kan redusere handlingsrommet. Framover blir rekruttering, inkludering og en tydelig rollefordeling mellom myndighet og eiere viktig for å sikre et bærekraftig barnehage tilbud i Grimstad.

3.3 Små og store barnehager – betydning for kvalitet, organisering og beredskap

Barnehagens størrelse har betydning for både kvalitet, organisering og beredskap. I Grimstad kommune finnes det et mangfold av barnehager med ulik størrelse, eierskap og organisering. Dette gir rom for fleksibilitet og lokal tilpasning, men også behov for strategisk vurdering av hvordan størrelse påvirker kvalitet, driftssikkerhet og evne til å håndtere risiko.

Det finnes ingen entydig definisjon i barnehageloven eller rammeplanen på hva som utgjør en "liten" eller "stor" barnehage. Likevel brukes følgende kategorier i forskning og statistikk: små barnehager har under 45 barn, mellomstore har 45–80 barn, store har over 80 barn, og svært store barnehager har over 100 barn og er ofte organisert som basebarnehager. Utdanningsdirektoratet opererer med statistiske grupper: 1–25, 26–50, 51–75 og 76+ barn, og gjør unntak fra enkelte krav for små, enkeltstående barnehager med færre enn 30 barn (Utdanningsdirektoratet, 2023). I Grimstad er 13 av barnehagene med denne definisjonen derfor små, de har under 45 barn.

Forskning viser at barnehagens størrelse i seg selv ikke avgjør kvaliteten, men at den påvirker hvordan barnehagen må organiseres for å lykkes (IRIS & Universitetet i Stavanger, 2011). Små barnehager har ofte høy grad av oversiktlig og forutsigbarhet, og gir gode rammer for trygghet og nærhet mellom barn og voksne. Dette er særlig viktig for de yngste barna, som har behov for ro og stabilitet. Små enheter kan også ha enklere intern kommunikasjon og samarbeid, og oppleves som oversiktlige for både ansatte og foreldre.

Samtidig er små barnehager mer sårbare ved sykefravær og permisjoner, da få ansatte gir begrenset fleksibilitet. Daglig leder/ styrer har ikke full stilling, minimumskravet er 40 %. De har ofte mindre fagmiljøer og færre ressurser til kompetanseutvikling og spesialpedagogisk støtte. Økonomisk sett er de også mer utsatt ved svingninger i barnetall, der selv små endringer kan gi underskudd og true videre drift. Dette kan påvirke både kvaliteten på tilbudet og arbeidsforholdene for ansatte.

Store barnehager har på sin side større fagmiljøer og bedre muligheter for spesialisering og kompetanseutvikling. De er mer robuste ved fravær og endringer i barnetall, og har ofte bedre systemer for intern opplæring og karriereutvikling. Større enheter gir også økt fleksibilitet i organisering og ressursbruk, og har bedre forutsetninger for å delta i kommunale og nasjonale satsinger. Samtidig krever store barnehager mer kompleks organisering og tydelig ledelse for å sikre kvalitet i relasjoner og pedagogisk praksis (Gulbrandsen, Furenes & Munthe, 2023).

Når det gjelder beredskap og risiko, har små barnehager begrenset kapasitet til omorganisering ved fravær, og er mer utsatt for driftsforstyrrelser. Samtidig kan de være mindre sårbare ved alvorlige hendelser, da oversikt og nærhet gir rask respons og god

intern kommunikasjon. Store barnehager har bedre forutsetninger for krisehåndtering og omorganisering, men krever tydelige rutiner og ledelse for å sikre trygghet og oversikt.

Størrelse påvirker barnehagens evne til å levere kvalitet, håndtere risiko og sikre stabil drift. Små barnehager gir nærhet og trygghet, men er sårbare ved fravær og endringer. Store barnehager gir faglig bredde og fleksibilitet, men krever god organisering og ledelse. Kommunen bør vurdere størrelse som en strategisk faktor i planlegging av fremtidens barnehagestruktur.

4. Rett til plass og opptak i barnehagene

Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at barnehagedeltakelsen blant barn i alderen 1–5 år har økt jevnt de siste årene. I 2024 gikk 94,3 % av barn i denne aldersgruppen i barnehage, opp fra 92,8 % i 2020. For 1-åringer har deltakelsen økt fra 76,6 % til 83,4 %, og for 2-åringer fra 94,1 % til 95,3 % (UDIR). Denne utviklingen gjenspeiles også i Grimstad kommune, hvor det har vært en tydelig vekst i behovet for barnehageplasser, særlig blant de yngste barna. Økningen skyldes både høyere deltakelse, mottak av flyktninger, betydelig reduksjon i oppholdsbetaling og en stabil tilflytting til kommunen.

I Grimstad kommune innebærer dette at kommunen må ha oversikt over antall barn med rett til plass og sikre tilstrekkelig kapasitet i både kommunale og private barnehager. Kommunen har ansvar for å oppfylle retten til barnehageplasser. Og må ta hensyn til barn uten Rett til barnehageplass, som flyktninger og tilflyttere, og vurdere hvordan disse kan få plass gjennom løpende opptak. Kommunen må planlegge kapasitet og opptak i tråd med befolkningsutvikling og lokale behov. Selv om kommunen er delt inn i soner, er det ikke en garanti å få tildelt plass i den sonen man hører til. Dette avhenger av kapasitet.

4.1. Rett til barnehageplass (Barnehageloven, 2005, § 16)

Begrepet rett til barnehageplass i henhold til barnehageloven § 16 viser til barn som har lovfestet rett til plass i barnehage det året de fyller ett år, forutsatt at det er søkt innen fristen. Dette gjelder barn som fyller ett år innen utgangen av november. Fra 2026 er det foreslått at også barn født i desember skal omfattes av denne retten.

I kommunal planlegging brukes begrepet også i sammenheng med full barnehagedekning, som innebærer at kommunen har kapasitet til å tilby plass til alle barn med lovfestet rett – og i noen tilfeller også til barn uten slik rett, dersom det er ledig kapasitet. Det er viktig å skille mellom barn med rett og barn med ønske om plass, da dette har betydning for kommunens plikter og prioriteringer.

4.1.2 Barn uten lovfestet rett til barnehageplass

Kommunen benytter telledatoer (1. januar, 1. april, 1. august og 1. september) som grunnlag for tilskuddsberegning og rapportering. Dette gir mulighet for løpende opptak, og innebærer at barn uten rett kan få plass dersom det er ledig kapasitet i barnehagene.

Denne praksisen bidrar til:

- Raskere inkludering av barn som flytter til kommunen.
- Redusert ventetid for familier i overgangsfaser.
- Bedre utnyttelse av eksisterende kapasitet.

Utfordringer og konsekvenser

Ved å ta inn barn uten lovfestet rett øker det faktiske barnetallet i barnehagene. Dette har flere konsekvenser:

- Økt behov for bemanning og ressurser for å opprettholde kvalitet og trygghet.
- Økte kostnader knyttet til drift
- Behov for fleksibel finansiering som tar høyde for variasjoner i barnetall gjennom året

Barn som ikke får plass ved hovedopptaket, kan risikere å stå uten barnehage tilbud i opptil 9 måneder. Dette kan ha betydelige konsekvenser for barnets utvikling og familiens livssituasjon, særlig for flyktningbarn og nyankomne familier med behov for støtte og integrering.

4.2 Opptak

Alle barnehager i kommunen skal samarbeide om opptak av barn. Kommunen skal legge til rette for en samordnet opptaksprosess. Søknernes ønsker og behov skal vektlegges i opptaket. Ved en samordnet opptaksprosess skal en sikre lik behandling av barn, og av de private og kommunale barnehagene.

§ 17. Samordnet opptaksprosess i kommunen

Alle godkjente barnehager i kommunen skal samarbeide om opptak av barn. Kommunen skal legge til rette for en samordnet opptaksprosess, der det tas hensyn til barnehagenes mangfold og egenart. Brukernes ønsker og behov skal tillegges stor vekt ved selve opptaket. Ved en samordnet opptaksprosess skal likebehandling av barn og likebehandling av kommunale og private barnehager sikres.

(Lov om barnehager, 2005)

4.2.1 Samordnet opptaksprosess

Alle godkjente barnehager i Grimstad kommune – både kommunale og private – skal delta i en felles opptaksprosess. Dette er hjemlet i § 17 i Lov om barnehager (2005), og har som formål å sikre:

- Lik behandling av barn, uavhengig av hvilken barnehage de søker til.
- Likebehandling av barnehageeiere, slik at både kommunale og private barnehager omfattes av samme prinsipper og rutiner.
- Vektlegging av foresattes ønsker og barns behov, der individuelle hensyn skal tillegges stor betydning.

- Respekt for barnehagenes egenart og pedagogiske profil, slik at mangfoldet i tilbudet ivaretas.
- Kommunen har ansvar for å tilrettelegge og koordinere prosessen, og skal sikre at den gjennomføres på en rettferdig og transparent måte.

Kommunens ansvar

- Grimstad kommune har et overordnet ansvar for å tilby barnehageplass til alle barn som har rett til det, og til dem som søker plass uten rett, i den grad kapasiteten tillater det.

Dette innebærer:

- Oppfyllelse av nasjonale og lokale krav til barnehagetilbud.
- Sikring av likeverd mellom kommunale og private barnehager.
- Rutiner for håndtering av spesielle søknader, som fra tilflyttere eller barn uten rett til plass.
- Oppfølging av barnehageeiere, for å sikre at opptaksprosessen fungerer i praksis.

4.2.1.1 Opptaksrutiner i Grimstad kommune

Hovedopptaket (samordnet opptak) skjer årlig med søknadsfrist 1. mars. Alle barnehager deltar, og det tilbys plasser i både kommunale og private barnehager. Kommunale barnehager har plikt til å tilby plass til barn bosatt i Grimstad kommune. Private barnehager kan også tilby plass til barn fra andre kommuner.

Løpende opptak gjennomføres etter hovedopptaket, basert på:

- Ledig kapasitet i barnehagene
- Telledatoer knyttet til kommunale tilskudd
- § 18 Prioritet ved opptak (Lov om barnehager, 2025)

For å sikre at opptaket skjer på en god og rettferdig måte, er følgende faktorer avgjørende:

- Gode rutiner og systemer for behandling av søknader.
- Oppdatert oversikt over befolkningsutvikling, spesielt i ulike geografiske soner.
- Tett samarbeid mellom barnehagemyndighet og barnehageeiere, for å sikre felles forståelse og koordinering.
- Brukerorientert tilnærming, der barnas og foresattes behov og ønsker står i sentrum.

4.2.1.2 Valgfrihet og geografisk fleksibilitet

Foresatte står fritt til å velge hvilken barnehage de ønsker å søke plass i, uavhengig av bostedsadresse. Valget påvirkes ofte av faktorer som geografisk nærhet, barnehagens

profil og pedagogiske satsinger, tidligere erfaringer, anbefalinger fra andre foreldre, og informasjon tilgjengelig på barnehagens nettsider.

Hoved drivere for valg av barnehage i uprioritert rekkefølge:

- Kvalitet og kompetanse: Foreldre vurderer barnehagens kvalitet ut fra personalets kompetanse, stabilitet og evne til å skape trygge relasjoner. Barnehagens evne til å fremme lek, omsorg og utvikling er avgjørende. Profesjonelle ansatte som møter barna med varme og anerkjennelse, oppleves som en kjerneverdi.
- Praktiske hensyn: Beliggenhet i forhold til hjem eller arbeid, åpningstider og fleksibilitet er viktige praktiske faktorer. Foreldre velger ofte barnehage som passer inn i familiens hverdag og logistiksituasjon.
- Pedagogisk profil og verdigrunnlag; Noen foreldre velger barnehage ut fra pedagogisk retning (f.eks. friluftsbarnhage, Montessori) eller verdier som samsvarer med familiens egne. Barnehager med tydelig profil og formidling av sitt pedagogiske ståsted oppleves som attraktive.
- Omdømme og anbefalinger: Erfaringer fra andre foreldre og barnehagens rykte i lokalmiljøet har stor betydning. Nettverk, profilering i media og anbefalinger spiller en viktig rolle i beslutningsprosessen.
- Foreldresamarbeid og medvirkning: God dialog og involvering i barnehagens arbeid oppleves som viktig for mange foreldre. Barnehager som inviterer til samarbeid og gir rom for foreldremedvirkning, oppleves som mer tillitsvekkende.
- Sosiodemografiske forhold: Utdanning, inntekt og kulturell bakgrunn påvirker både valg og forventninger til barnehagen. Forskning viser at foreldre med høyere utdanning i større grad vektlegger pedagogisk innhold og verdigrunnlag

4.2.1 Hovedopptaket 2025 Grimstad kommune

Ved hovedopptaket 1. mars 2025 ble det registrert:

- 326 søknader om barnehageplass med oppstart i løpet av barnehageåret 2025–2026.
- Av disse har 19 barn ikke rett til plass etter barnehageloven, da de er født etter 1. desember 2024.
- 61 barn har allerede plass og søker overflytting til en annen barnehage i kommunen.
- 24 søkere har bostedsadresse utenfor Grimstad, men de fleste har oppgitt at de flytter til kommunen i løpet av våren eller sommeren 2025.

Kapasitet og vurdering av dekning ved hovedopptak 2025

Innrapportering fra barnehagene per 4. februar 2025 viste at det fra 1. august 2025 var anslått en ledig kapasitet tilsvarende ca. 430 standardbarn (omregnet til store barn). På

dette tidspunktet vurderte kommunen at kapasiteten ville være tilstrekkelig til å oppfylle retten til barnehageplass for alle barn med lovfestet rett.

Det er imidlertid viktig å merke seg at:

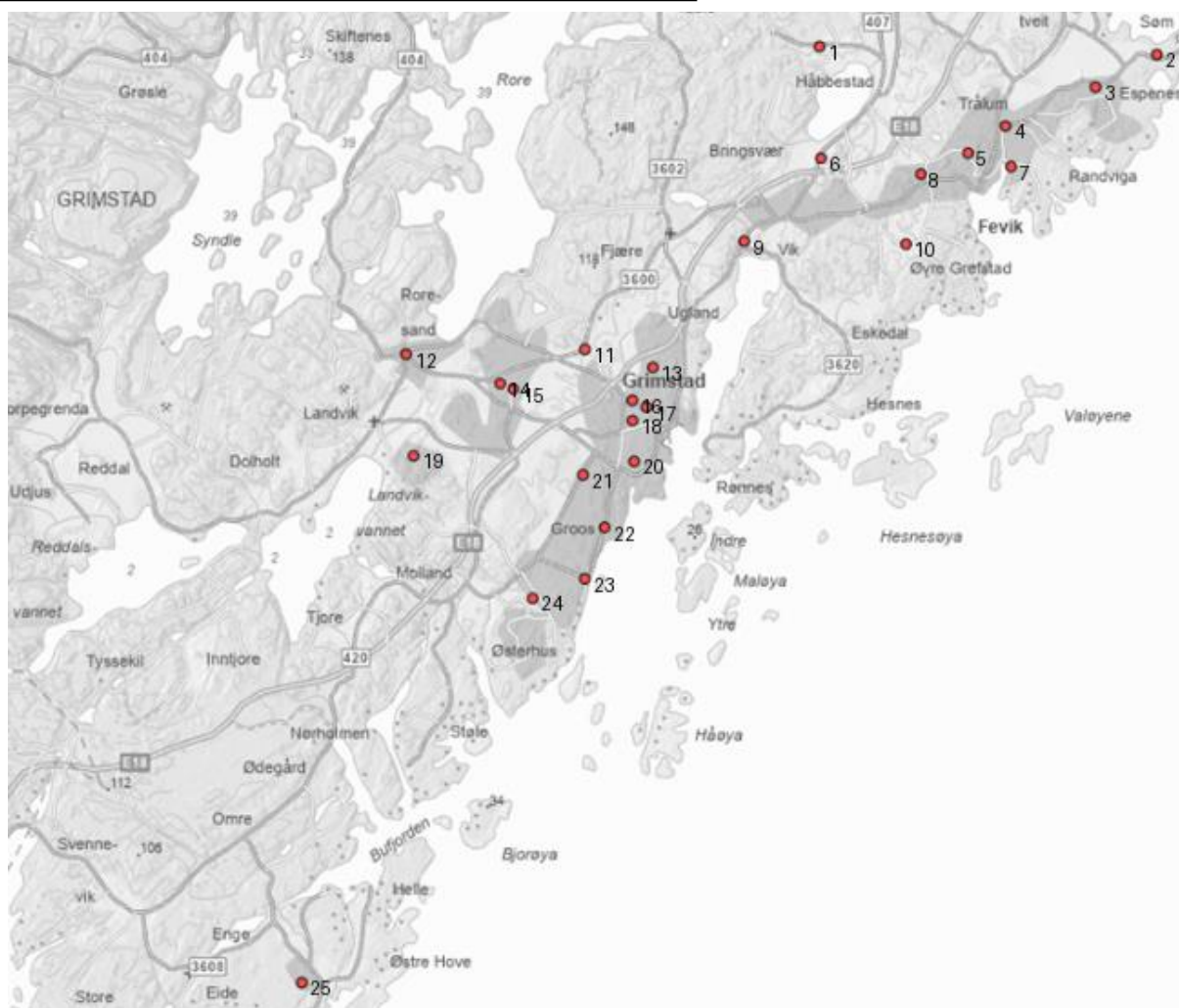
- Flere barn som står på venteliste per september 2025, ikke har rett til plass etter loven. Dette gjelder blant annet barn født i desember 2024 og januar 2025. Dette gjelder også barn som har søkt om barnehageplass etter søknadsfristen som er 1. mars
- Mange av disse søker plass med oppstart fra januar til juni 2026, og noen allerede fra desember 2025.
- I tillegg har det kommet søknader fra tilflyttere etter hovedopptaket, som også ønsker plass i løpet av høsten 2025 eller tidlig i 2026.

Ledig kapasitet er jevnt fordelt over kommunen, men det er i hovedsak enkeltplasser som er tilgjengelige i de ulike barnehagene. Dette kan gjøre det utfordrende å imøtekomme søskenønsker eller spesifikke preferanser.

5. Barnehagestrukturen i Grimstad 2025

Barnehagesektoren i Grimstad kommune består av 24 ordinære barnehager, én familiebarnehage og én åpen barnehage – totalt 25 barnehager. 13 av barnehagene har under 45 barn og defineres da som små. Det har vært vanlig praksis å dele barnehagene inn i tre soner, slik det er beskrevet nedenfor. Selv om avstandene mellom barnehagene er relativt korte, gir soneinndelingen et nyttig bilde av hvor behovene oppstår. Det er imidlertid ingen krav om at barn skal få plass i barnehagen i den sonen de bor. Det mest hensiktsmessige er å vurdere barnehagenes plassering i forhold til kollektivtransport og sentrale knutepunkter, slik at tilbudet blir et reelt alternativ for flere familier – ikke bare de som bor i nærområdet.

Kart over barnehagene sine plasseringer

1. Nyhaven familiebarnehage
2. Hasla læringsverkstedet
3. Haugenes læringsverkstedet
4. Fevik barnehage
5. Tykkåsen barnehage
6. Temseveien
7. Solstrålen
8. Hausland
9. Vikkilen
10. Annemorhuset

11. Matilda avd. Egra
12. Resvik
13. Flatefjell
14. Espira Holbekk
15. Regnbuebarna
16. Matilda avd. Fuhr
17. Storgaten
18. Markveien
19. Myråsen
20. Lauvstø åpen barnehage (nedlagt i 2025) Hvitveisen åpen barnehage er ikke med i kartet, ligger i Sentrum.
21. Hokus Pokus
22. Askeladden
23. Alven
24. Østerhus
25. Eide

5.1 Barnehager i Grimstad kommune – Fakta oversikt per sone

Forklaring: Kapasitet er beregnet ut fra godkjente plasser, omregnet til standard barn over tre år. Dette gir et sammenlignbart og forståelig grunnlag.

SONE 1 (ØST (Vik- Lia-Hasla))			
Barnehagenavn	Eierform	Godkjente plasser	Areal (m²)
Annemorhuset barnehage	Privat		185
Fevik barnehage	Privat		250
Hausland barnehage	Kommunal		259,4
Læringsverkstedet Haugenes	Privat		132
Læringsverkstedet Hasla	Privat		259
Nyhaven familiebarnehage	Privat	10	
Solstrålen barnehage	Privat		136
Temseveien barnehage	Privat		190,1
Tykkåsen barnehage	Privat		158
Vikkilen barnehage	Privat		128
	Totalt	533	1697,5
	Kommunal	65	
	Privat	468	

SONE 2 (Sentrum-midt-Landvik)

Barnehagenavn	Eierform	Godkjente plasser	Areal (m²)
Espira Holbekk			
Idrettsbarnehage	Privat		447
Flatefjell andelsbarnehage	Privat		387
Læringsverkstedet Myråsen	Privat		447
Matilda natur- og teaterbarnehage – avd. Egra	Privat	60	
Matilda natur- og teaterbarnehage – avd. Fuhr	Privat	75	560
Markveien kulturbarnehage	Kommunal		429,6
Regnbuebarna barnehage	Privat		157
Resvik barnehage	Privat		180
Storgaten barnehage	Kommunal		260
	Totalt	713	2867,6
	Kommunal	172	

SONE 3 (VEST- Holvika- Eide)

	Privat	541	
Barnehagenavn	Eierform	Godkjente plasser	Areal (m²)
Alven Eventyrbarnehage i Trollvika	Privat		103,9
Askeladden tur- og aktivitetsbarnehage	Privat		360
Eide barnehage	Kommunal		406
Hokus Pokus barnehage	Privat		530
Østerhus barnehage	Privat		225
	Totalt	403	1624,9
	Kommunal	102	
	Privat	301	

Samlet oppsummering for Grimstad kommune

- Total kapasitet: 1649 plasser (omgjort til standardplasser)
- Kommunal kapasitet: 339 plasser (20%)
- Privat kapasitet: 1310 plasser (79%)
- Totalt areal: 6910 m²

5.1.1 Kapasitet per 1.09.2025

Oversikten nedenfor viser utnyttet leke- og oppholdsareal (LOA) per 01.09.2025 for hver barnehage. Den er beregnet ut fra antall små og store barn i hver enkelt barnehage. Det

er beregnet ut fra veiledende norm for leke- og oppholdsareal (LOA)
 Kunnskapsdepartementet har angitt veiledende norm for inne og uteareal i barnehager.
 Leke og oppholdsareal inne skal være minimum 4 m² netto for barn over 3 år, og 5,3 m²
 for barn under 3 år. Utendørs skal leke- og oppholdsareal være ca. 6 ganger større.

Antall barn ved telledato 01.09.2025

bhg	godkjenning	antall små barn	antall store barn	totalt antall barn	totalt v. små omregnet til store	areal små	areal store	totalt benyttet areal
Alven	04.08.2003	8	13	21	29	42,4	52	94,4
Annemorhuset	01.08.2008	13	25	41	51	68,9	100	168,9
Askeladden	12.04.2016	27	51	75	105	143,1	204	347,1
Eide	23.09.2009	23	26	47	72	121,9	104	225,9
Espira	17.09.2008	33	68	101	134	174,9	272	446,9
Fevik	24.11.2009	15	32	45	62	79,5	128	207,5
Flatefjell	18.01.2001	25	49	72	99	132,5	196	328,5
Hausland	21.10.2014	17	37	56	71	90,1	148	238,1
Hokus Pokus	18.08.2009	38	81	116	157	201,4	324	525,4
Haugenes	01.08.1999	6	24	30	36	31,8	96	127,8
Hasla	08.01.2012	14	23	38	51	74,2	92	166,2
Myråsen	01.03.2009	27	72	97	126	143,1	288	431,1
Markveien	26.11.2019	30	43	78	103	159	172	331
Fuhr	01.03.2017	21	35	55	77	111,3	140	251,3
Egra	29.11.2023	19	23,2	43	61,2	100,7	92,8	193,5
Nyhaven	30.12.2015	3	7	10	13	15,9	28	43,9
Regnbuebarna	02.10.2014	9	22	30	40	47,7	88	135,7
Resvik	01.09.2004	6	23	29	35	31,8	92	123,8
Solstrålen	05.04.1994	13	17	34	43	68,9	68	136,9
Storgaten	26.11.2021	17	40,8	61	74,8	90,1	163,2	253,3
Temseveien	01.08.2024	15	26	39	56	79,5	104	183,5
tykkåsen	02.08.2004	11	22	37	44	58,3	88	146,3
Vikkilen	01.08.2015	13	16	27	42	68,9	64	132,9
Østerhus	06.11.2013	15	33	48	63	79,5	132	211,5
Hvitveisen	28.04.2020			22	0			

Alle barnehager har godkjenning etter LOA med unntak av Matilda som har godkjenning på antall plasser, det vil si at de har areal de kan utvide om de får ytterligere godkjenninger. Det gjelder også noen andre barnehager. Kapasiteten i en barnehage handler ikke bare om størrelsen på bygget eller antall kvadratmeter. Flere faktorer spiller inn:

Godkjent areal

Barnehagen må ha et godkjent leke- og oppholdsareal innendørs, basert på nasjonale normer:

- Minst 4 m² per barn over tre år.
- Minst 5,3 m² per barn under tre år.

I tillegg skal utearealet være omtrent seks ganger større enn innearealet.

Bemanningsnorm

Barnehagen må ha nok ansatte til å ivareta barnas behov:

- 1 ansatt per 3 barn under tre år.
- 1 ansatt per 6 barn over tre år.

Dette betyr at selv om det er plass i bygget, kan bemanningen begrense antall barn.

Alderssammensetning

Kapasiteten påvirkes av hvor mange små barn (under tre år) og store barn (over tre år) som går i barnehagen. Små barn krever mer plass og høyere bemanning.

Fysiske forhold

- Garderobeplasser: Antall garderobeplasser kan være en begrensning.
- Romløsning: Hvordan barnehagen er utformet (antall grupperom, lekeområder) påvirker hvor mange barn som kan være der samtidig.

Organisering og drift

Noen barnehager velger å ha færre barn enn maks kapasitet for å sikre kvalitet, eller fordi bemanning og organisering ikke tillater full utnyttelse av arealet.

Det er flere faktorer som gjør at vi ikke kan oppgi et eksakt antall ledige barnehageplasser i Grimstad kommune til enhver tid. Selv om en barnehage har godkjent areal som tilsier plass til flere barn, kan faktisk kapasitet begrenses av:

- Bemanningsnormen, som stiller krav til antall ansatte per barn
- Alderssammensetningen i barnegruppen, da barn under tre år krever mer plass og tettere bemanning
- Fysiske forhold, som utforming av lokaler og tilgjengelige rom

For å sikre korrekt opptak og god ressursutnyttelse, er det derfor nødvendig med tett dialog med den enkelte barnehage – både ved løpende opptak og i forbindelse med hovedopptaket. Barnehagene melder da inn sin tilgjengelige kapasitet for barn under og over tre år, basert på godkjent areal og bemanningsnorm.

Per januar 2026 er det i hovedsak fullt i barnehagene i Grimstad, med unntak av enkelte ledige plasser.

5.2 Medvirkning og innspill fra barnehagene

Som en del av utredningen om fremtidig barnehagestruktur i Grimstad kommune har barnehagene fått anledning til å komme med innspill via et digitalt skjema. Totalt 11

private barnehager har svart, mens svar fra de kommunale barnehagene er gitt av tjenesteledere.

Under følger en oppsummering av svarene på spørsmålet:

Fremtidige behov for utbedringer og endringer av bygningsmassen (hvordan fungerer lokalene inne og ute, investeringsbehov)?

Barnehagene i området beskriver en situasjon der lokalene i hovedsak fungerer godt, men med varierende behov for oppgraderinger og tilpasninger. Flere har investert betydelig i oppussing og forbedringer de siste årene, mens andre har gamle bygg som krever omfattende renovering. Mange peker på konkrete behov som utskifting av gulvbelegg, oppgradering av kjøkken, ventilasjon, vinduer og lekeapparater, samt vedlikehold av uteområder og gjerder. Enkelte barnehager har moderne og nyoppussede lokaler med store arealer og temarom, mens andre kun har gjort nødvendige utbedringer for å holde driften i gang.

Kommunale barnehager har en særskilt utfordring ved at de kan bli pålagt å utvide eller redusere kapasitet etter politiske vedtak. Dette krever fleksibilitet i både bygg og bemanning, og kan medføre kostbare tilpasninger. Samtidig har enkelte barnehager reguleringsplaner og store tomter som gir mulighet for betydelig utvidelse, mens andre har vurdert natur- eller friluftsgrunder som et alternativ for å øke kapasiteten. Noen har allerede identifisert ekstra arealer som kan tas i bruk, mens andre ønsker å beholde dagens størrelse og sette søkelys på kvalitet og arbeidsmiljø.

Det er en tydelig ambisjon om å levere et godt og inkluderende tilbud, men dagens økonomiske rammer gjør det krevende å prioritere større investeringer.

Endringsmuligheter og ønsker for fremtidig drift av din barnehage?

Barnehagene beskriver en situasjon der driften i utgangspunktet fungerer godt, men hvor rammevilkårene skaper økende utfordringer. Flere peker på at kvaliteten i tilbudet er kostbar å opprettholde når myndighetene samtidig innfører nye krav og reduserer tilskudd. Dette gir mindre forutsigbarhet og svekker økonomien, noe som gjør langsiktig planlegging vanskelig og skaper risiko for nedleggelse hos enkelte aktører.

Samtidig finnes det et betydelig potensial for kapasitetsøkning i flere barnehager. Noen har godkjente arealer som kan romme langt flere barn uten bygningsmessige endringer, og flere har store tomter som gir mulighet for utbygging. Enkelte barnehager har ventelister og ønsker å utvide, mens andre har sprenget kapasitet og ser utbygging som økonomisk urealistisk. Begrensninger handler ikke bare om areal, men også om garderobes, toalettfasiliteter og støttearealer som må være tilstrekkelige for å sikre forsvarlig drift.

Det er en tydelig ambisjon om å opprettholde kvalitet og mangfold i barnehagetilbudet, samtidig som arbeidsmiljøet skal være godt for ansatte og barn. Flere barnehager peker på behovet for kompetanseheving, særlig innen veiledning og spesialpedagogikk, for å møte fremtidige krav og sikre et inkluderende tilbud. Ressurstildeling til barn med nedsatt funksjonsevne trekkes frem som en kritisk utfordring – dagens ordning oppleves som utilstrekkelig og går utover både personalets kapasitet og barnas behov.

Langsiktig drift og eierskap er et sterkt ønske hos mange, men økonomisk usikkerhet og manglende tilskudd gjør at enkelte vurderer nedleggelse. For å lykkes med å tilpasse kapasiteten til søkermassen og sikre et bærekraftig barnehagetilbud, må det etableres mer stabile økonomiske rammer, investeres i bygg og funksjonelle fasiliteter, og styrkes ressurser til barn med særskilte behov. Med slike grep kan det uutnyttede potensialet i eksisterende barnehager realiseres, og alle barn få et trygt og kvalitativt godt tilbud.

Økonomiske perspektiver?

Barnehagene i området beskriver en driftssituasjon som er faglig god, men økonomisk sårbar. Flere peker på at rammevilkårene for private barnehager gir liten forutsigbarhet og gjør det vanskelig å opprettholde kvaliteten i tilbudet. Tilskudd og takster har ikke fulgt lønns- og prisvekst, og pensjonskostnader kompenseres ikke tilstrekkelig. Kommunale barnehager tildeles midler på lik linje med private basert på antall barn, men pensjonskostnader håndteres utenom. Bemanningen tilpasses antall barn, noe som gir fleksibilitet, men også utfordringer når økonomien er presset.

Flere barnehager har gått med underskudd over flere år og lever nå på oppsparte midler. Enkelte har en økonomisk buffer, men mangler rom for oppgraderinger eller investeringer. For mange er budsjettarbeidet for kommende år avgjørende for om driften kan fortsette. Det uttrykkes tydelig at dersom rammebetingelsene ikke endres, og likebehandling mellom private og kommunale barnehager sikres i praksis, vil flere private barnehager måtte legge ned eller selge til større kjeder. Det er ikke bærekraftig å drive virksomhet uten mulighet for overskudd, og eiere ønsker ikke å tære på egenkapital eller drive på dugnad.

Situasjonen skaper kortsiktighet og usikkerhet, noe som går utover langsiktig planlegging og utvikling av tilbudet. Barnehagene ønsker å levere kvalitet, men ser at dagens økonomiske rammer gjør det krevende å opprettholde standarden og samtidig investere i fremtidige behov. For å sikre et stabilt og bærekraftig barnehagetilbud må tilskudd justeres i takt med lønns- og prisvekst, pensjonskostnader kompenseres, og rammevilkårene gi rom for forutsigbar drift. Uten dette vil risikoen for nedleggelser øke, og mangfoldet i barnehagesektoren svekkes.

Hvordan ser du for deg din barnehage om 5- 10 år?

Svarene viser et delt bilde av fremtiden for barnehagene i Grimstad. Flere uttrykker håp og ønsker om videre drift, faglig utvikling og et godt oppvekstmiljø, mens andre peker på økonomisk usikkerhet og risiko for nedleggelse.

Optimistiske perspektiver: Flere barnehager ser for seg en fremtid der de fortsatt tilbyr et trygt og godt miljø for barn og ansatte. De ønsker å bevare små og stabile personalgrupper, høy fagkompetanse og god bemanning – gjerne over normen. Enkelte fremhever unike kvaliteter som historiske bygg, pedagogiske profiler, hagebruk og kulturformidling, og ønsker å videreføre disse verdiene. Det er også et ønske om å kunne ta imot flere barn, særlig der det er ventelister og tilgjengelig areal.

Usikkerhet og bekymringer: Samtidig uttrykker flere barnehager stor bekymring for økonomien. Flere har gått med underskudd over tid, og ser for seg at videre drift er avhengig av endringer i tilskuddsordninger og politiske rammebetingelser. Enkelte vurderer nedleggelse som realistisk dersom utviklingen fortsetter som nå. Det pekes også på behov for bedre dialog med kommunen og en mer rettferdig behandling av private aktører.

Felles ønsker: På tvers av eierskap og profil er det et tydelig ønske om å kunne tilby kvalitet, trygghet og utvikling for barn og ansatte. Barnehagene ønsker forutsigbare rammer, økonomisk bærekraft og anerkjennelse for den samfunnsnyttige innsatsen de gjør.

5.2 Drift- og eierformer av barnehagene i Grimstad – et mangfoldig landskap

Barnehagesektoren i Grimstad kommune kjennetegnes av et rikt mangfold av driftsformer og eierskap. Dette gir rom for lokal variasjon, pedagogisk bredde og valgfrihet for foreldre, samtidig som det stiller krav til god koordinering og likeverdig behandling. Totalt finnes det 25 barnehager i kommunen, fordelt på ulike driftsformer:

Kommunale barnehager, eid og drevet av kommunen, har et særlig ansvar for å sikre retten til barnehageplass og oppfylle kravene i barnehageloven.

Private barnehager, som utgjør over 80 % av barnehageplassene i Grimstad, omfatter:

- Kjedebarnhager (f.eks. Læringsverkstedet)
- Ideelle organisasjoner med utvidet formålsparagraf
- Andelsbarnehage
- Enkeltstående private barnehager
- Familiebarnehager
- Åpen barnehage

Denne variasjonen gir rom for ulike pedagogiske profiler og organisasjonsformer – fra natur- og friluftsbarnhager til kultur- og teaterbarnehager. Flere private aktører har

utviklet egne fagplaner og kompetanseprogrammer, og enkelte har søkt om utvidelse av kapasitet. Dette viser et dynamisk og utviklingsorientert barnehagetilbud.

Mangfoldet i eierskap og drift gir fleksibilitet og lokal tilpasning, men fordrer også strategisk styring for å sikre kvalitet, kapasitet og barnets beste – uavhengig av driftsform. For Grimstad kommune innebærer dette et ansvar for helhetlig planlegging, likeverdig behandling og tett samarbeid på tvers av aktører.

6. Prognose av fremtidige behov

Grimstad kommune har hatt en jevn befolkningsvekst i perioden 2023–2025, drevet av både økt fødselstall og positiv netto tilflytting. Kommunen har per i dag tilstrekkelig barnehagedekning i henhold til §16 i Lov om barnehager. Antallet barn i barnehagealder er stabilt, men viser en svak økning.

Per januar 2025 var 1241 barn plassert i barnehage, hvorav 465 var under 3 år. Ett år senere, i januar 2026, var 1246 barn plassert, men andelen barn under 3 år hadde sunket til 438. Dette representerer en nedgang på 27 små barn, som i hovedsak skyldes kapasitetsbegrensninger – ikke lavere fødselstall.

I første kvartal 2026 sto 29 barn på venteliste, noe som ytterligere understreker behovet for økt kapasitet. Det er avgjørende at kapasitetsvurderinger tar utgangspunkt i faktisk etterspørsel og ikke utelukkende baseres på historiske prognoser.

Plasserte barn:	2023			2024			2025			2026		
	o/3 år	u/3år	Totalt	o/3 år	u/3 år	totalt	o/3 år	u/3 år	Totalt	o/3 år	u/3 år	totalt
September	767	407	1174	773	431	1204	810	416	1226	?	?	
Januar	773	468	1241	773	460	1233	776	465	1241	808	438	1246 + 58 barn på venteliste

6.1 Prognoser for Grimstad kommune

Å utarbeide prognoser for barnehagebehov er en kompleks oppgave som krever både historiske data og lokal innsikt. Prognosene gir et anslag over behovet 1–2 år frem i tid, men må tolkes med forsiktighet. Det finnes ingen eksakt metode for å forutsi hvor

mange barn som vil ha behov for barnehageplass, da dette påvirkes av faktorer som tilflytting, fødselstall og foreldrenes behov.

Ved utarbeidelse av prognoser for 2026/2027 viser det seg at faktiske tall for plasserte barn overstiger tidligere prognoser. I 2024 var dekningsgraden 92,7 %, men per 1. januar 2026 er det 1 246 barn plassert i barnehage i Grimstad, mens SSB anslo at det var rundt 1 250 barn i alderen 0–5 år i kommunen i andre kvartal 2025.

Sesongvariasjoner: Ved studiestart på sensommeren/høsten øker tilflytting til Grimstad og nærområdene. I denne perioden etterspør enkelte nytilflyttede familier, ansatte og studenter barnehageplass. Dette kan gi en kortvarig topp i etterspørselen i august–oktober, og bør inngå i kapasitetsplanleggingen.

Tidligere prognoser har indikert en nedgang i barnetall, men disse har ikke slått til. Økt tilflytting og høyere fødselstall i 2023, 2024 og 2025 har ført til et høyere faktisk behov enn forventet. Dette understreker viktigheten av å kombinere statistiske prognoser med lokal kunnskap og løpende oppdateringer.

Behovet for barnehageplasser forventes å holde seg stabilt eller øke noe. Det er særlig press på plassene for 1–3-åringer på våren, mens det ofte oppstår ledig kapasitet etter hovedopptaket i august. Dersom barn på venteliste får plass våren 2026, kan det oppstå ledige plasser i høsthalvåret. Samtidig kan det igjen bli press rundt årsskiftet, avhengig av fødselstall i 2025 og starten av 2026.

En oversikt over plasserte barn per fødselsår (januar 2026) viser følgende:

Antall plasserte barn januar 2026 per fødselsår

Fødselsår	Antall barn
2025	11
2024	194
2023	233
2022	276
2021	245
2020	285

Generelle tall for Grimstad kommune per 2. kvartal 2025

- Folketall per 2. kvartal 2025: 25 396 innbyggere.
- Prognose for 2030: 26 561 innbyggere.
- Prognose for 2050: 29 383 innbyggere.

Barn i barnehagealder

- Antall barn under 18 år (2025): 5 366 barn.
- Rundt 1 250 barn i alderen 0–5 år.
- Barnehagedekning i 2024: 92,7 % av barn i barnehagealder hadde plass i barnehage.
- Nettoflytting i 2024: +392 personer, Positiv nettoflytting de siste årene.

Samlet sett viser utviklingen at Grimstad kommune må planlegge for fleksibilitet i barnehagesektoren. Prognoser må suppleres med lokal kunnskap, og det bør legges til rette for justeringer i kapasitet og bemanning i takt med endringer i etterspørselen.

6. 2 Analyse av prognoser for barnehagebehov

Ved analyse av prognoser for barnehagebehov er det viktig å kombinere historiske data med lokal kunnskap. Prognosene gir et bilde av utviklingen de nærmeste 1–2 årene, men bør tolkes med varsomhet. Usikkerheten øker jo lengre frem i tid man ser, og derfor må langsiktige vurderinger alltid suppleres med kvalitativ innsikt og løpende oppdateringer.

Et konkret eksempel er barn født i 2025. Med en prognosefaktor på 95 % skulle dette tilsa et behov på ca. 1188 barnehageplasser høsten 2026. Samtidig viser faktiske tall per januar 2026 at 1246 barn allerede er plassert, og ytterligere 58 barn står på venteliste. Dette illustrerer at prognosene kan undervurdere det reelle behovet. Men samtidig begynner 285 barn på skolen, som frigjør plasser for høst 26, derfor vil behovet gå ned høst 2026, men vi kan ikke gi eksakte tall før etter hovedopptaket 2026.

Faktorer som forklarer avvik mellom prognose og faktisk behov:

1. Tilflytting og flyktninger

Grimstad kommune opplever tilflytting, inkludert familier med små barn, som ikke fanges opp i fødselstallene. Flyktninger og andre nyankomne kan også bidra til økt etterspørsel.

2. Ventelister og løpende opptak

Barn som ikke får plass ved hovedopptaket, kan få plass senere i året. Dette gir høyere faktisk bruk enn det prognosene tilsier.

3. Dekningsgrad og etterspørsel

Selv om prognosemodellen bruker 95 %, viser tall fra 2024 at dekningsgraden var 92,7 %. Enkelte årskull, særlig blant 1–2-åringene, har ofte høyere faktisk deltakelse.

4. Endringer i foreldrenes behov

Økt yrkesdeltakelse blant foreldre og endringer i familiemønstre kan føre til at flere barn har behov for barnehageplass enn tidligere antatt.

5. Redusert foreldrebetaling

Innføringen av lavere oppholdsbetaling fra august 2024 og ytterligere reduksjon i 2025 har trolig bidratt til økt etterspørsel etter barnehageplasser.

Telldataer og dynamisk opptak

Grimstad kommune benytter flere telldataer gjennom året (1. januar, 1. april, 1. august og 1. september). Dette muliggjør løpende opptak, og barn kan få plass utenom hovedopptaket dersom det er ledig kapasitet. Barn uten lovfestet rett til plass – som barn under 1 år eller nyinnflyttede – kan også få plass gjennom året. Dette gjør at barnehagetallene er dynamiske og kan variere betydelig gjennom året.

Konsekvenser for planlegging og styring

Ved inngangen til 2025 og 2026 viser registrerte tall en økning i antall barn som benytter barnehage. I januar 2025 var 1241 barn plassert, hvorav 465 var under 3 år. I januar 2026 var 1246 barn plassert, med 438 under 3 år. I tillegg sto 29 barn under 3 år på venteliste, og 13 av de plasserte barna hadde ikke bostedsadresse i Grimstad. Samtidig er kullene 23,24,25 mindre enn det som går ut vår 2026, men høyere enn tidligere prognoser. Dette gir et tydelig bilde av at behovet for barnehageplass er stort, særlig for de yngste barna. Det kan se ut som om antallet små barn i barnehagene har gått ned fra 2025 til 2026, men dette skyldes ikke lavere fødselstall – barnehagene er rett og slett fulle.

Venteliste

I 1. kvartal 2026 står 29 barn under 3 år på venteliste og trenger barnehageplass. Med en beregnet kostnad på kr 179.666 per barn for et halvt år (7 måneder), utgjør dette en mulig driftskostnad på over 5 millioner kroner. Dette kommer i tillegg til eventuelle investeringskostnader knyttet til utvidelse av kapasitet.

I 2. kvartal 2026 står ytterligere 25–30 barn på venteliste. For en periode på 4 måneder, og med en vektet tilskuddspris på kr 208.000 per barn, vil dette utgjøre en kostnad på omtrent 1,7 millioner kroner.

Disse tallene viser et betydelig økonomisk behov dersom kommunen skal utvide kapasiteten for å møte etterspørselen. Midlene må vurderes i kommunens budsjettprosess.

Kommunen har begrenset kommunal kapasitet til å håndtere svingninger i behovet. Dersom økt kapasitet gis til private barnehager for å møte akutte behov, kan kommunen miste styringsretten og føre til overkapasitet. Dette kan særlig ramme små private barnehager som ikke tåler store variasjoner i barnetall, noe som kan bli aktuelt høsten 2026.

7. Økonomi

Barnehagesektoren i Norge er en av de største og mest komplekse velferdssektorene, både økonomisk og organisatorisk. I 2024 brukte norske kommuner over 52 milliarder kroner på barnehagedrift, hvorav 23,2 milliarder kroner gikk til tilskudd til private barnehager. Dette gjør barnehagesektoren til en betydelig offentlig investering – med mange aktører, interesser og avhengigheter. Barnehagesektoren i Norge omfatter over 260 000 barn i barnehage (2024) med mer enn 5 200 barnehager, hvorav ca. 53 % er private.

7.1 Det nasjonale finansieringssystemet

Finansieringen av barnehager i Norge bygger på prinsippet om økonomisk likeverdig behandling mellom kommunale og private barnehager. Kommunene mottar frie inntekter fra staten (rammetilskudd og skatteinntekter), og skal bruke disse til å finansiere både egne og godkjente private barnehager.

Private barnehager har rett til tilskudd basert på kommunens gjennomsnittlige kostnader i egne barnehager. Dette inkluderer:

- Driftstilskudd per heltidsplass, med høyere sats for barn under tre år (vekting 1,8).
- Kapitaltilskudd, basert på nasjonale satser og byggeår.
- Pensjonstilskudd, som fra 2025 skal beregnes mer treffsikkert ut fra faktiske pensjonskostnader.

7.1.1 Forskrift om tilskudd til private barnehager

Forskriften om tilskudd til private barnehager (FOR-2015-10-09-1166, sist endret 01.08.2025) regulerer hvordan kommunene skal beregne og tildele tilskudd. Den krever at kommunen fatter vedtak om tilskudd årlig, og gir private barnehager rett til innsyn i beregningsgrunnlaget.

I forbindelse med høringen om ny finansieringsforskrift for private barnehager, har Grimstad kommune levert innspill med særlig fokus på pensjonstilskudd. Kommunen støtter intensjonen om mer treffsikre tilskudd, men peker på at det er et betydelig gap mellom forventet endring og det som faktisk er foreslått i forskriften. Dette gjelder spesielt pensjonstilskudd, hvor det er stor avstand mellom stortingsflertallets vedtak i barnehageforliket og departementets forslag til forskrift.

Grimstad kommune har en betydelig andel private barnehager – rundt 80 %, noe som er langt over landsgjennomsnittet. Dette gir kommunen en særskilt rolle og ansvar som barnehagemyndighet, særlig når det gjelder økonomisk forvaltning og oppfølging av nasjonale endringer i regelverk og tilskuddsordninger. [

I tiden fremover kan det forventes at barnehagekontoret og økonomiavdelingen i Grimstad vil få et utvidet ansvar, spesielt knyttet til søknadsbehandling og kontroll av pensjonstilskudd til private barnehager. Grimstad kommune har allerede uttrykt bekymring for kompleksiteten og manglende forutsigbarhet i den foreslåtte søknadsordningen for pensjonstilskudd, og har anbefalt at det utarbeides en nasjonal veileder for kommuner som skal håndtere slike prosesser.

Samtidig peker nasjonale aktører som Utdanningsforbundet på behovet for mer treffsikre og rettferdige tilskuddssatser, som tar hensyn til faktiske pensjonskostnader i private barnehager. Dette vil kreve høy kompetanse og tett samarbeid mellom fagavdelingene i kommunen, og kan medføre økt ressursbruk og behov for systematisk kompetanseheving

7.1.2 Fremtidige økonomiske forventninger for barnehagesektoren

Grimstad kommune har en høy andel private barnehager, noe som gir kommunen et særskilt ansvar som lokal barnehagemyndighet. I lys av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026, må kommunen forberede seg på økt kompleksitet og ansvar knyttet til økonomisk forvaltning og tilskuddsordninger.

Økt ansvar ved endringer i pensjonstilskudd

Regjeringen viderefører ordningen med pensjonstilskudd til private barnehager, men varslers samtidig at det kan komme endringer i søknadsprosessen og beregningsmodellen. Dette vil kreve økt administrativ kapasitet og kompetanse i kommunene, særlig i kommuner med høy andel private barnehager som Grimstad (Kunnskapsdepartementet, 2025).

Rammetilskudd og frie inntekter

Statsbudsjettet for 2026 legger opp til en styrking av kommuneøkonomien gjennom økte frie inntekter. Dette skal bidra til at kommunene kan opprettholde og videreutvikle gode velferdstjenester, inkludert barnehager. Rammetilskuddet utgjør en sentral del av finansieringen av barnehagetilbudet, og gir kommunene fleksibilitet til å prioritere etter lokale behov (Finansdepartementet, 2025).

Digitalisering og effektivisering

Regjeringen foreslår også midler til digitalisering av tilskuddsforvaltning og administrative systemer. Dette kan bidra til mer effektiv saksbehandling og bedre datagrunnlag, men krever samtidig lokal tilpasning og opplæring. Kommuner som Grimstad må derfor investere i kompetanseheving og systemutvikling for å møte kravene (Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, 2025).

Makspris og sosial profil

Fra 1. august 2025 reduseres maksprisen for barnehageplass til 1 200 kroner per måned, og ytterligere til 700 kroner i de minst sentrale kommunene. Dette vil påvirke kommunenes inntektsgrunnlag og krever justeringer i budsjettering og tilskuddsberegning. I tillegg økes inntektsgrensen for gratis kjernetid, noe som vil gi flere familier rett til subsidiert barnehage tilbud (Barne- og familiedepartementet, 2025).

Konklusjon

Grimstad kommune må være forberedt på å håndtere mer komplekse økonomiske vurderinger og sikre likeverdig behandling av både kommunale og private barnehager. Dette krever tett samarbeid mellom barnehagekontoret og økonomiavdelingen, samt kontinuerlig kompetanseutvikling og tilpasning til nasjonale føringer.

7.2 Økonomisk kompleksitet og lokale konsekvenser

Barnehagesektoren i Grimstad er stor, viktig og kostnadskreven. Den utgjør nesten en femtedel av kommunens driftsbudsjett, og er avgjørende for både barn, familier og arbeidsliv. Samtidig viser KOSTRA-analyser at Grimstad bruker mindre enn normert nivå på barnehager. Grimstad kommune har en barnehagestruktur der over 80 % av plassene er i private barnehager. Dette gjør kommunen særlig sårbar for endringer i tilskuddssatser, politiske prioriteringer og økonomisk bærekraft hos private aktører.

Dette viser at barnehagesektoren ikke bare er en pedagogisk arena, men også en strategisk og økonomisk sektor med stor betydning for samfunnsutvikling og velferd.

I 2025 er tilskuddssatsene i Grimstad blant de laveste i landet:

- Januar-juli 275 253 kr per barn (0–2 år) august-desember 284 532
- Januar-juli 141 548 kr per barn (3–6 år) august-desember 150 614

Grunnet reduksjon i foreldrebetaling ble satsene endret fra august 2025.

Nasjonale satser for 2025 er:

- 308 159 kr per barn (0–2 år) 326 498 (2026)
- 159 499 kr per barn (3–6 år) 173 554 (2026)

Dette er under forventet lønns- og prisvekst (4,1 %), og gir en realnedgang i driftsmidler. Flere private barnehager i Grimstad har varslet om økonomisk underskudd og mulig nedleggelse.

Foreløpige satser for driftstilskudd i Grimstad kommune for 2026 ser ut til å bli lavere enn de var i 2025.

8. Konsekvensanalyse av dagens barnehagestruktur

Denne delen av utredningen bygger videre på mål og problemstillinger som ble definert innledningsvis, og analyserer hvilke konsekvenser dagens barnehagestruktur har for Grimstad kommune. Kapittelet tar utgangspunkt i den overordnede målsettingen: å sikre et bærekraftig og kvalitativt godt barnehagetilbud, med tilstrekkelig kapasitet og forutsigbar drift – både nå og i fremtiden. Analysen skal belyse hvordan denne strukturen påvirker kommunens evne til å oppfylle lovpålagte krav, sikre kvalitet og planlegge langsiktig – og gir et grunnlag for videre strategiske beslutninger.

Konsekvensanalysen er tydelig avgrenset til å belyse følgende forhold, slik de er formulert i kapittel 1.1:

- Hvordan kan Grimstad kommune sikre tilstrekkelig barnehagedekning som innfrir retten til barnehageplass etter § 16 i barnehageloven
- Hvordan dagens struktur påvirker retten til barnehageplass og dekningen for barn uten lovfestet rett
- Hvordan strukturen påvirker driftsstabilitet og kvalitet i barnehagene
- Hvilke økonomiske konsekvenser følger av en struktur med mange små og spredte barnehager
- Hvordan kommunen kan håndtere kapasitetsendringer dersom barnehager velger å avvikle driften

Analysen bygger på faktagrunnlaget som er presentert tidligere i utredningen, inkludert:

- Kapasitet og dekningsgrad i ulike soner
- Prognoser for framtidig barnehagebehov
- Økonomiske rammer og tilskuddssatser
- Geografisk tilgjengelighet og samordningsutfordringer
- Kvalitet og bemanning

På bakgrunn av den helhetlige vurderingen i utredningen er det gjort risikovurderinger av strukturen som grunnlag for analysen.

8.1 Konsekvensanalyse

Temaområde	Problemstilling	Konsekvenser	Risiko vurdering	Kommentar/utdyping
Rett til barnehageplass	Oppfyllelse av §16	Formelt oppfylt, men presset kapasitet	Middels	58 barn uten rett står på venteliste – særlig utfordrende for de yngste
Rett til barnehageplass	Barn uten rett	Fleksibelt opptak, men uforutsigbart	Middels	Økt press på bemanning og økonomi, særlig vår/høst
Rett til barnehageplass	Styring av kapasitet	Begrenset styringsrett over private	Høy	Vanskelig å sikre plass i ønsket sone, påvirker familielogistikk
Kvalitet og drift	Sårbarhet i små barnehager	Økonomisk og bemanningsmessig sårbarhet	Høy	Nedgang på få barn gir store utslag
Kvalitet og drift	Geografisk spredning	Økt transport og ressursbruk	Høy	Spesialpedagoger må dekke mange små enheter, noe som gir ineffektiv ressursbruk og utfordringer med kontinuitet
Kvalitet og drift	Tilgang til fagmiljø	Begrenset i små barnehager	Middels	Mindre kompetansedeling og sårbarhet ved fravær
Kvalitet og drift	Bemanning	Lav bemanning ved høyt fravær	Høy	10 % sykefravær gir redusert kvalitet og trygghet, spesielt for barn med spesialpedagogiske behov
Økonomi	Driftskostnader	Høyere i små enheter	Høy	Faste kostnader fordeles på færre barn
Økonomi	Tilskuddssatser	Lavere enn forventet	Høy	Flere private barnehager varsler nedleggelse
Økonomi	Transport og samordning	Økte kostnader	Middels	Spesialpedagogisk støtte krever mer logistikk og koordinering

Økonomi	Økonomisk risiko	Sårbarhet ved nedgang i barnetall	Høy	Vanskelig å planlegge langsiktig
Bemannings og kvalitet	Oppfyllelse av normer	Ikke oppfylt hele dagen	Høy	Lav bemanning ved levering/henting gir redusert trygghet og mindre støtte til barn med spesielle behov
Bemannings og kvalitet	Kompetanseutvikling	Ulik tilgang	Middels	Små barnehager har færre ressurser og mindre fagmiljø
Bemannings og kvalitet	Relasjon til hjemmet	Svekket ved lav bemanning	Middels	Mindre tid til dialog og støtte ved overgang

8.3 Rett til barnehageplass

Hvordan dagens struktur påvirker retten til barnehageplass og dekningen for barn uten lovfestet rett og med rett til bhg plass?

Barn med lovfestet rett

Grimstad kommune har per i dag tilstrekkelig kapasitet til å oppfylle retten til barnehageplass for barn med lovfestet rett etter barnehageloven § 16. Dette gjelder barn som fyller ett år innen utgangen av november og som har søkt innen fristen. Ved hovedopptaket i 2025 ble det vurdert at kommunen hadde tilstrekkelig kapasitet til å tilby plass til alle barn med rett.

Samtidig viser tall fra januar 2026 at 1246 barn var plassert i barnehage, og ytterligere 58 barn sto på venteliste, men uten lovfestet rett til barnehageplass, men behovet er like fullt reelt. Dette viser at selv om kommunen formelt oppfylder sine lovpålagte forpliktelser, er det et betydelig press på kapasiteten – særlig for de yngste barna.

Barn uten lovfestet rett

Barn uten rett til barnehageplass – som barn født etter fristen, tilflyttere eller barn under ett år – kan få plass gjennom løpende opptak dersom det er ledig kapasitet. Grimstad kommune benytter flere telledatoer (1. januar, 1. april, 1. august og 1. september), som gir fleksibilitet i opptaket. Dette bidrar til raskere inkludering og bedre utnyttelse av kapasitet, men skaper også utfordringer:

Strukturelle konsekvenser

Dagens barnehagestruktur, med mange små og spredte barnehager og høy andel private aktører, gjør det krevende å styre kapasiteten effektivt. Kommunen har begrenset mulighet til å styre opptak i private barnehager, og det er registrert at flere barn i private barnehager ikke har bostedsadresse i Grimstad. Dette påvirker planlegging og ressursbruk.

I tillegg er det utfordrende å tilby plass i ønsket sone eller barnehage, noe som kan føre til at barn med rett til plass ikke får tilbud i nærheten av hjemmet. Dette kan ha konsekvenser for tilvenning, søskenplassering og foreldres hverdag.

8.4 Hvordan påvirker strukturen kvalitet og drift i barnehagene

Samtidig medfører dagens struktur også betydelige utfordringer knyttet til driftsstabilitet, ressursbruk og likeverdig kvalitet.

Barnehagenes størrelse og organisering har stor betydning for deres evne til å håndtere svingninger i barnetall, sykefravær og endringer i behov. Dagens struktur i Grimstad kommune, med mange små og enkeltstående barnehager, gir både fordeler og utfordringer knyttet til driftsstabilitet.

Små og enkeltstående barnehager er særlig utsatt for svingninger i barnetall. En nedgang på bare noen få barn kan få store økonomiske og bemanningsmessige konsekvenser. Med begrenset personalgruppe og få avdelinger, er det mindre fleksibilitet til å omstille seg ved endringer i behov, sykefravær eller permisjoner. Dette gjør driften mer sårbar sammenlignet med større enheter. Også større barnehager rapporterer om utfordringer knyttet til driftsstabilitet. Selv om de har større fagmiljøer og bedre muligheter for fleksibel ressursbruk, kan kompleksiteten i organiseringen gjøre det krevende å sikre stabil drift. Store enheter krever tydelig ledelse, god struktur og systematisk oppfølging for å sikre kvalitet i alle avdelinger.

Driftsform og ulikheter i deltakelse

Forskjeller i driftsform påvirker også stabiliteten. Kommunale barnehager er forpliktet til å følge kommunale prioriteringer og delta i felles satsinger, mens private barnehager – særlig kjedebarnhager – i større grad kan velge egne faglige programmer og stå utenfor kommunale utviklingstiltak. Dette gir rom for mangfold og innovasjon, men kan også føre til ulikheter i kvalitet og praksis.

Styringsrett og samordning

Kommunens styringsrett er sterkest overfor egne barnehager. Når en stor andel av barnehagetilbudet ligger hos private aktører, reduseres kommunens mulighet til å styre kapasitet, kvalitet og utviklingsarbeid. Dette kan gjøre det vanskeligere å sikre en helhetlig og koordinert barnehagesektor, særlig i perioder med kapasitetsendringer eller behov for rask omstilling.

8.4.1 Geografisk plassering, muligheter, begrensinger og tilgjengelighet

Barnehagenes geografiske plassering har stor betydning for både tilgjengelighet, ressursbruk og kvalitet i tjenestene. I Grimstad kommune ligger mange barnehager geografisk spredt og ofte utenfor sentrale transportårer, med begrenset tilgang til

kollektivtransport og lang avstand til E18 og hovedfartsårer. Dette gir praktiske og økonomiske utfordringer, særlig knyttet til:

- Samordning av tjenester som spesialpedagogikk og støttefunksjoner
- Transport og koordinering mellom barnehager
- Tilgjengelighet for foreldre og ansatte

Spesialpedagoger og fagpersonell må ofte reise mellom flere små enheter, noe som gir økt ressursbruk og mindre tid sammen med barna. Dette påvirker både kvaliteten på oppfølgingen og effektiviteten i tjenesteytingen.

I tillegg er mange barnehager i Grimstad enkeltstående og ligger spredt i kommunen. Dette begrenser mulighetene for:

- Sambruk av fagressurser og støttefunksjoner
- Fleksibel organisering ved sykefravær eller endringer i barnetall
- Effektiv ledelse og faglig utvikling på tvers av enheter

Denne strukturen gjør det krevende å utnytte stordriftsfordeler og kan føre til ulik tilgang på spesialpedagogiske ressurser, veiledning og kompetanseutvikling. Det kan også være utfordrende å etablere et bredt fagmiljø og sikre kontinuitet i tjenestene.

Selv om alle barnehager – uavhengig av størrelse, eierskap og driftsform – er underlagt de samme kravene i barnehageloven og rammeplanen, vil forutsetningene for å oppfylle disse kravene variere. Ledelse og hvordan eier prioriteter variere, og det er ikke størrelsen på barnehagen som avgjør kvaliteten. Barnehager med god beliggenhet og nærhet til andre tjenester har bedre forutsetninger for samarbeid, ressursdeling og fleksibilitet. Barnehager som ligger mer isolert, må i større grad løse utfordringer alene, noe som kan påvirke både kvalitet og drift.

8.4.2 Krav til kvalitet – uavhengig av størrelse og drift/eierform

Små barnehager har ofte kvaliteter som verdsettes høyt av foreldre og ansatte. De gir oversiktlige miljøer, tettere relasjoner mellom barn og voksne, og en sterk følelse av tilhørighet. Dette kan være særlig viktig for de yngste barna og for familier som verdsetter nærhet og trygghet i oppstarten.

Samtidig kan små barnehager ha begrensede ressurser, noe som gjør det mer krevende å oppfylle kravene til bemanning, spesialpedagogisk tilrettelegging og faglig utvikling. Små fagmiljøer kan gi færre muligheter for kompetansedeling og spesialisering, og sårbarheten ved sykefravær eller permisjoner er større.

Store barnehager har ofte større fagmiljøer, bedre muligheter for spesialisering og mer fleksibilitet i organisering og ressursbruk. De er mer robuste ved fravær og endringer i barnetall, og har bedre forutsetninger for å delta i kommunale og nasjonale satsinger.

Samtidig krever store enheter tydelig ledelse og god organisering for å sikre kvalitet i relasjoner og pedagogisk praksis. Det kan være en utfordring å sikre at alle barn blir sett og fulgt opp individuelt i større grupper.

Grimstad kommune har etablert samarbeid med UIA og deltar i nasjonale satsinger, men små barnehager har ofte begrenset fagmiljø og færre ressurser til kompetanseutvikling. Ulik tilgang til faglig utvikling kan føre til kvalitetsforskjeller mellom barnehager, og svekke likeverdighet i tilbudet.

8.4.3 Kvalitet og bemanning

Studien fra Karin Hognestad (USN) viser at barnehager sjelden oppfyller bemanningsnormen gjennom hele dagen. I Grimstad kommune er dette særlig relevant, da sykefraværet ligger på rundt 10 %, og mange barnehager er små/middels og enkeltstående. Dette gir:

- Lav bemanning i morgen og ettermiddag – når barn leveres og hentes.
- Økt belastning på ansatte, som igjen kan føre til høyere fravær.
- Redusert kvalitet i samspill og trygghet for barna.

Barna får mindre voksenkontakt i sårbare situasjoner, og barnehagen får redusert kapasitet til å ivareta barnets beste. Barnehageloven og rammeplanen stiller krav til pedagogisk innhold og kompetanse.

Barnehagen møter barnets hjem to ganger daglig. Ved lav bemanning blir det mindre tid til dialog, observasjon og støtte. Dette svekker barnehagens rolle som relasjonell arena og kan redusere tillit og samarbeid med foreldre. Barnehagen mister muligheten til å være en aktiv støtte for familier, særlig i overgangsfasen når barnet begynner i barnehagen.

Flere barnehager i Grimstad har små enheter, og spesialpedagoger må ofte dekke flere barnehager. Ved lav bemanning blir det vanskeligere å tilrettelegge for barn med særskilte behov. Ikke vikar ved fravær i disse stillingene.

8.5 Økonomiske konsekvenser

Hvilke økonomiske konsekvenser følger av dagens struktur?

Dagens barnehagestruktur i Grimstad kommune, med mange små og geografisk spredte barnehager, gir både fleksibilitet og valgfrihet for familier. Samtidig medfører denne strukturen betydelige økonomiske utfordringer, særlig knyttet til drift, ressursbruk og samordning av tjenester.

Små barnehager har ofte høyere kostnader per barn, blant annet fordi:

- Administrasjon og ledelse ikke kan skaleres effektiv

- Det er begrenset mulighet for fleksibel bruk av personalressurser.
- Faste kostnader (strøm, renhold, vedlikehold) fordeles på færre barn.

Dette gjør små barnehager mer sårbare for svingninger i barnetall og gir mindre økonomisk handlingsrom. En nedgang på bare 2–3 barn kan føre til underskudd og i verste fall nedleggelse, noe som skaper uforutsigbarhet for både ansatte og foreldre.

For 2025 er tilskuddssatsene i Grimstad blant de laveste i landet. De er lavere enn forventet lønns- og prisvekst, og gir en reell nedgang i driftsmidler. Flere private barnehager har varslet økonomiske utfordringer og mulig nedleggelse som følge av dette. Lavere tilskudd påvirker også muligheten til å opprettholde bemanningsnormer og sikre kvalitet i tilbudet.

Små barnehager er spesielt utsatt for økonomiske konsekvenser ved nedgang i barnetall. Dette skaper usikkerhet og gjør det vanskelig å planlegge langsiktig. Kommunen har også begrenset styringsrett over private barnehager, noe som gjør det utfordrende å håndtere kapasitetsendringer og sikre forutsigbarhet.

Små barnehager – økonomiske utfordringer, men også kvalitetsmessige styrker

Selv om små barnehager er mer kostnadskrevende, har de også kvaliteter som er viktige for barns trivsel og utvikling:

- Nærhet og oversikt: Små barnehager gir ofte et mer oversiktlig miljø, med tettere relasjoner mellom barn og voksne. Dette kan gi økt trygghet, særlig for de yngste barna.
- Tett foreldresamarbeid: Mindre enheter gir bedre forutsetninger for god dialog og relasjonsbygging med foreldre.
- Stabilitet og tilhørighet: Små barnehager kan gi en sterkere følelse av tilhørighet og kontinuitet for både barn og ansatte.
- Lokal forankring: Mange små barnehager er tett knyttet til nærmiljøet og kan være viktige for å opprettholde bosetting og lokalsamfunn.

8.5 Oppsummering av konsekvens analysen

Grimstad kommune har et variert barnehagetilbud som gir valgfrihet, men dagens struktur med mange små og spredte barnehager skaper utfordringer. Små enheter er sårbare for endringer i barnetall og har begrenset fleksibilitet i bemanning og drift. Geografisk spredning øker behovet for transport og gjør samordning av tjenester krevende. Alle barnehager må oppfylle samme lovkrav, noe som er vanskelig for små enheter med begrensede ressurser.

Kravene til kvalitet gjelder alle, men forutsetningene varierer. Små barnehager gir nærhet og trygghet, men er økonomisk sårbare. Store barnehager gir faglig bredde og

fleksibilitet, men krever tydelig ledelse. Driftsformen påvirker også deltakelse i felles satsinger og kommunens styringsmulighet.

Økonomisk analyse viser at små barnehager har høyere kostnader og stor risiko ved nedgang i barnetall. En reduksjon på 2–3 barn kan gi underskudd og i verste fall nedleggelse, noe som skaper usikkerhet for ansatte og foreldre.

9. Rutiner og tiltak ved nedleggelser (Beredskapsplan)

I henhold til kommunestyret vedtak skal det utarbeides en beredskapsplan om noen private aktører velger eller må legge ned driften. Denne beredskapsplanen skal sikre at Grimstad kommune til enhver tid oppfyller retten til barnehageplass etter § 16, og ivaretar barnets beste ved planlagte eller akutte nedleggelser hos private eller kommunale barnehager. Planen beskriver varsling, beslutning, kapasitetssikring, kvalitetstiltak, kommunikasjon og evaluering.

9.1 Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)

Overordnet risiko	Konsekvenser	Sannsynlighet (Lav/Middels/Høy)	Risikonivå (Lav/Middels/Høy)
Nedleggelse av barnehager	Kommunen kan ikke oppfylle retten etter §16	Høy	Middels
Risiko/hendelse	Konsekvenser	Sannsynlighet (Lav/Middels/Høy)	Risikonivå (Lav/Middels/Høy)
Manglende kapasitet	Vanskelig å finne et godt/ egnet tilbud til det enkelte barnet	Høy	Høy
Usikkerhet for barn og hjemmet	Vanskelig å finne et godt/ egnet tilbud til det enkelte barnet/familie	Høy	Middels
Strukturell sårbarhet ved lav andel kommunale bhg plasser	Kommune har ikke nok barnehageplasser til å ta topper og bunner i behove	Høy	Middels
Politisk risiko og sårbarhet	Skape politisk forutsigbarhet gjennom vedtak som sikrer stabilitet i barnehagesektoren	Lav	Høy

Tap av fagmiljø og kompetanse	Fagmiljø kan gå tapt	Middels	Middels
Miste mangfoldet i barnehagetilbudet	Mindre valgfrihet for foreldre Ulike pedagogiske profiler kan forsvinne	Lav	Lav

9.2 Organisering og ansvar

Nedleggelse: Permanent avvikling av drift.

Midlertidig stans: Driftsstans > 14 dager som påvirker barns plass.

Kapasitetsreduksjon: Kutt $\geq 10\%$ av plasser eller $\geq$ én avdeling.

Barnets beste først, minst mulig avbrudd, trappet beredskap, helhet og forutsigbarhet.

Prosedyre med tidslinje (T0–T6)

T0 – Varsel / Hendelse (0–24 t): Registrering og hurtig-ROS.

T1 – Situasjonsbilde (≤ 48 t): Kapasitetskartlegging.

T2 – Beslutning og aktivering (≤ 72 t): Vedtak og kommunikasjonsplan.

T3 – Iverksetting (dag 4–10): Tilbud om plass.

T4 – Stabilisering (uke 2–6): Oppfølging sårbare barn.

T5 – Normalisering (måned 2–3): Fase ut midlertidige tiltak.

T6 – Evaluering (måned 3–4): Rapport og læring.

Roller og ansvar (RACI)

Forklaring på RACI: A = Ansvarlig, R = Utførende, C = Konsulteres, I = Informeres.

Aktivitet	Kommuneleder	Kommuneleder Oppvekst/ Tjenesteleider	Barnehagemyndighet	HR	Økonomi	Kommunikasjon	Eiendom/Drift	Barnehageeier
Mottak/registrering av varsel	I	A/R	C	I	I	I	I	C/R
Risikovurdering og analyse	C	A/R	R	C	C	I	C	C
Kapasitetskartlegging	I	A/R	R	I	C	I	C	C

Vedtak om aktivisering av tiltak	A	R	C	I	C	I	C	I
Personaltiltak/overføring	I	A/R	I	A / R	C	I	I	C
Økonomi og tilskudd	I	C	I	I	A/R	I	I	C
Kommunikasjonsplan	I	A/R	C	I	I	R	I	C
Lokaler og logistikk	I	A/R	I	I	C	I	R/C	C
Oppfølging sårbare barn	I	A/R	R	I	I	I	I	C
Evaluerings og læring	C	A/R	R	C	C	C	C	C

9. 3Tiltak for å sikre retten til barnehageplass §16

Kommunen har et lovpålagt ansvar for å sikre retten til barnehageplass etter barnehageloven §16. Dette innebærer å planlegge for både topper og bunner i etterspørselen gjennom året, og å ha beredskap for akutte hendelser som nedleggelse. Grimstad kommune har en sårbar struktur med lav andel kommunale plasser, noe som begrenser styringsmulighetene. Planleggingen må derfor inkludere fleksible løsninger, strategisk overkapasitet og tydelige prosedyrer for kortsiktige og langsiktige tiltak.

Tiltak	Kommentarer	Tidsperspektiv	Økonomiske konsekvenser
Fylle opp ledig kapasitet i kommunale barnehager	Kommunen kan pålegge kommunale barnehager å ta inn barn.	Kortsiktig / Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet
Fylle opp ledig kapasitet i private barnehager	Krever god dialog og eventuelle midlertidige utvidelser av godkjenning.	Kortsiktig / Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet
Opprette friluftsavdelinger	Ikke egnet for alle barn, avhenger av alder og foresattes ønsker.	Kortsiktig/Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet, men lite utgifter til drift (renhold/vedlikehold) +evt. mindre investeringer i nødvendig utstyr

Bruke ledige kommunale lokaler (Frivoll skole, Fjære skole, enebolig Dømmesmoen)	Krever vedtak om finansiering og økte driftskostnader.	Kortsiktig / Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet (Investeringskostnader avhenger av hvilket lokale man bruker)
Bygge ny 6-avdelings barnehage på Hausland (Sone Øst)	Krever politisk vedtak om investering og driftsmidler.	Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet Investeringsbudsjett 60-100 mill
Ny kommunal barnehage i vekstområde (Sone vest)	Krever politisk vedtak om investering og driftsmidler.	Langsiktig	Som før-driftstilskuddet følger barnet Investeringsbudsjett 60-100 mill

10. Avslutning

Grimstad kommune har et mangfoldig barnehage tilbud med høy andel private aktører og mange små enheter. Dette gir valgfrihet og lokal tilpasning, men skaper også sårbarhet knyttet til økonomi, bemanning og kommunens styringsrett. Utredningen viser at kommunen formelt oppfyller retten til barnehageplass etter barnehageloven § 16, men har begrenset handlingsrom ved kapasitetsendringer og nedleggelser – særlig blant private aktører.

I lys av demografiske endringer, økonomisk kompleksitet og varslede nasjonale reformer, må Grimstad kommune planlegge for en mer robust og fremtidsrettet barnehagestruktur. Dette krever strategiske grep som styrker kommunens evne til å sikre kvalitet, kapasitet og likeverdig behandling – uavhengig av driftsform.

Grimstad har per 2025 en barnehagestruktur der over 80 % av plassene tilbys av private aktører. Mange av disse er små og enkeltstående barnehager, noe som gir høy grad av lokal tilpasning, men også stor økonomisk og driftsmessig sårbarhet. Kommunen har begrenset styringsrett over private barnehager, og ved nedleggelser eller kapasitetsendringer kan det være vanskelig å sikre plass til barn med rett til barnehageplass – særlig i ønsket geografisk sone.

Samtidig viser utredningen at Grimstad har et aktivt fagmiljø og deltar i regionale samarbeidsstrukturer som Østre Agder kompetansenettverk. Dette gir gode forutsetninger for kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid, men krever tydelig

rolleforståelse og koordinering mellom kommunen som barnehagemyndighet og de private eierne.

10.1 Strategiske anbefalinger

Øke andelen kommunale barnehageplasser

Grimstad har i dag kun fire kommunale barnehager, noe som gir begrenset fleksibilitet ved endringer i behov. Ved å øke andelen kommunale plasser, kan kommunen sikre bedre beredskap ved nedleggelser og styrke sin evne til å planlegge langsiktig. Dette vil også gi kommunen større mulighet til å delta aktivt i kvalitetsutvikling og kompetanseheving.

Etablere ny barnehage i sone Øst og vurdere ny kapasitet i sone Vest

Hausland barnehage i sone Øst har behov for utskifting, og området har begrenset kommunal kapasitet. Samtidig viser befolkningsprognoser vekst i sone Vest, der det i dag kun finnes én kommunal barnehage. En ny barnehage i disse sonene vil bidra til geografisk balanse og sikre kapasitet der behovet øker.

Innføre lokal forskrift for løpende opptak

Grimstad har mange tilflyttere og barn som søker plass utenom hovedopptaket. En lokal forskrift for løpende opptak vil gi kommunen bedre verktøy til å håndtere dynamiske behov og redusere ventelister, særlig for barn under tre år.

Styrke fagmiljø og kompetanseutvikling

Flere små barnehager har begrenset fagmiljø og utfordringer med kompetansedeling. Ved å etablere faste samarbeidsstrukturer mellom kommunale og private barnehager, kan Grimstad styrke det samlede fagmiljøet og sikre likeverdig tilgang til kompetanseutvikling – særlig innen spesialpedagogikk og veiledning.

Implementere og sikre at det er oppdaterte rutiner og tiltak i beredskapsplan for nedleggelser og kapasitetsendringer

Med høy andel private barnehager er det nødvendig med en tydelig plan for hvordan kommunen skal sikre retten til barnehageplass ved akutte eller planlagte nedleggelser. Planen bør inkludere oppdaterte rutiner for varsling, kapasitetskartlegging og midlertidige løsninger.

Vurdere samlokalisering og samarbeid mellom små barnehager

Flere små barnehager i Grimstad har utfordringer med økonomi og bemanning. Samlokalisering eller tettere samarbeid kan gi bedre tilbud til barna, redusere kostnader og styrke fagmiljøene. Dette kan også bidra til mer effektiv bruk av spesialpedagogiske ressurser.

Tydeliggjøre kommunens rolle som barnehagemyndighet

Grimstad kommune må sikre god rolleforståelse mellom myndighet og eier, og styrke sin kapasitet til å følge opp tilskuddsordninger, tilsyn og kvalitetsutvikling. Dette er særlig viktig ved endringer i pensjonstilskudd og finansieringsmodeller, som krever tett samarbeid mellom barnehagekontoret og økonomiavdelingen.

Sikre nødvendig kompetanse i økonomiavdelingen og barnehagemyndighet

Utredningen viser at Grimstad kommune har lavere tilskuddssatser enn nasjonalt nivå, og flere private barnehager har varslet økonomiske utfordringer. Samtidig gir statsbudsjettet for 2026 signaler om økt ansvar for kommunene ved beregning og kontroll av pensjonstilskudd, noe som krever tett samarbeid mellom barnehagekontoret og økonomiavdelingen.

Kommunen må også ta høyde for endringer i makspris og inntektsgrenser for gratis kjernetid, som vil påvirke etterspørselen og kreve justeringer i budsjettering og tilskuddsberegning.

10.2 Barnets beste vurdering

Barnehagen skal være en trygg og utviklende arena for alle barn, uavhengig av hvilken barnehage de går i. I Grimstad kommune utfordres dette idealet av en barnehagestruktur preget av store forskjeller mellom barnehagene og lave tilskuddssatser – både for kommunale og private aktører. Når økonomien er presset, sykefraværet høyt og bemanningen sårbar, svekkes barnehagenes evne til å ivareta barnets beste i praksis.

For barna betyr dette at kvaliteten på tilbudet de mottar kan variere betydelig – ikke fordi barnehagen er kommunal eller privat, men fordi rammevilkårene er krevende for alle. Små barnehager kan tilby nærhet og trygghet, men er mer utsatt for bemanningsutfordringer og lavere fagmiljø. Barnehagene har også høyt sykefravær og begrenset økonomisk handlingsrom. Dette kan føre til redusert voksenkontakt, mindre stabilitet og svakere oppfølging – særlig for de yngste og mest sårbare barna.

Når forskjellene mellom barnehagene øker, utfordres prinsippet om likeverdige oppvekstvilkår.

Barnets beste risikerer å bli underordnet økonomiske hensyn, og barn kan få svært ulike erfaringer avhengig av hvilken barnehage de får plass i. Dette understreker behovet for en mer balansert struktur, der kommunen har tilstrekkelig styringsrett og kapasitet til å sikre kvalitet og forutsigbarhet – for alle barn, i alle barnehager.

11 . Litteraturliste

Altinget. (2025, 10. oktober). Kjære stortingsrepresentanter, barna våre kan ikke vente lenger. <https://www.altinget.no/artikkel/kjaere-stortingsrepresentanter-barna-vaare-kan-ikke-vente-lenger>

Barne- og familiedepartementet. (2025). Finansiering av barnehager. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/innsikt/finansiering-av-barnehager/id2344788/>

Bufdir. (2023). Å begynne i barnehagen. <https://www.bufdir.no/foreldrehverdag/smabarn/barnehage-venskap-og-mobbing/a-begynne-i-barnehagen/>

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. (2025). Statsbudsjettet 2026: Dokumenter og pressemeldinger. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2026/dokumenter-og-pressemeldinger/id3119385/>

Guldbrandsen, A., Ree, M., Friestad, N. K., Helgøy, K. V., Klippen, M. I. F., Thijssen, M. W. P., Forsström, S. E., & Njå, M. B. (2025). Empirisk barnehageforskning for de skandinaviske landene i 2022 og 2023: Forskningskartlegging og vurdering (Rapport nr. 1/2025). Kunnskapssenter for utdanning, UiS. <https://www.udir.no/contentassets/4faa17a4265c4cb796132bb896f60de2/2025-kartlegging-av-skandinavisk-barnehageforskning.pdf>

Grimstad kommune. (2024). Har laget ny strategi for å få ned sykefraværet. <https://www.grimstad.kommune.no/nyheter/har-laget-ny-strategi-for-a-fa-ned-sykefravaret.33281.aspx>

Hognestad, K. (2025). Ny studie: Avdelinger med de yngste barna oppfylte aldri bemanningsnormen. Utdanningsnytt. <https://www.utdanningsnytt.no/bemannings-bemanningsnorm-pedagog/ny-studie-avdelinger-med-de-yngste-barna-oppfylte-aldri-bemanningsnormen/455132>

International Research Institute of Stavanger (IRIS) & Universitetet i Stavanger. (2011). Barnehagenes organisering og strukturelle faktorerers betydning for kvalitet (Rapport 2011/029). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barnehagenes-organisering-og-strukturell/id635737/>

Kunnskapsdepartementet. (2013). Meld. St. 24 (2012–2013) Framtidens barnehage. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/>

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/rammeplan>

Lovdata. (2025). Lov om barnehager (barnehageloven).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Moser, T., & Furenes, M. I. (2023). Forskningen på kvalitet i barnehagen har blitt bedre.

Forskning.no. [https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-partner-](https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-partner-pedagogikk/forskningen-pa-kvalitet-i-barnehagen-har-blitt-bedre/2234794)

[pedagogikk/forskningen-pa-kvalitet-i-barnehagen-har-blitt-bedre/2234794](https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-partner-pedagogikk/forskningen-pa-kvalitet-i-barnehagen-har-blitt-bedre/2234794)

Regjeringen. (2022). NOU 2022:13 Med videre betydning – Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-13/id2929000/>

Regjeringen. (2025). System for kompetanse- og karriereutvikling for ansatte i barnehage og skole. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/system-for-kompetanse--og-karriereutvikling-for-ansatte-i-barnehage-og-skole/id3098922>

SSB. (2025, 30. september). Barnehager har nesten dobbelt så høyt sykefravær som andre næringer. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arbeidsmiljo-sykefravaer-og-arbeidskonflikter/statistikk/sykefravaer/artikler/barnehager-har-nesten-dobbelt-sa-hoyt-sykefravar-som-andre-naeringer>

St.meld. nr. 41 (2008–2009). Kvalitet i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/>

Utdanningsdirektoratet. (2021). § 3 Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste. <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/barnehage/lov-om-barnehager-barnehageloven/kapittel-ii-barns-og-foreldres-medvirkning/-3.-barns-rett-til-medvirkning-og-hensynet-til-barnets-beste/>

Utdanningsdirektoratet. (2024). Fakta om barnehager 2023. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/2024/fakta-om-barnehager-2023/>

UiS – FILIORUM. (2019). Kvalitet i barnehagen. Rapport fra dybdestudien i GoBaN (Rapport nr. 85).

https://utdanningsforskning.no/contentassets/98ed9f04afef49fdb83fd345a1aac8a/rapport_85.pdf

UNICEF. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter.

<https://www.unicef.no/konvensjonen>

United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sdgs.un.org/goals>